

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... » 5.—

Negyedévre ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, Augusztus hó 21. —

Krónika.

— aug. 18.

Nyáréj.

Isten csapása. Az idő rettenetes módon rehabilitálja magát. A legbanálisabb dolog volt róla beszélni, ma már írni kell róla. És írni kell róla, mint az egyetlen aktualitásról, a nap uralkodó hősről, a ki kihívja a közvéleményt és nem tűr ellenmondást. Csak egy vélemény van róla: ő a hanyatló nyári saison rettentő, zsarnok lionja, ő.

Piros arczu megegyeségesedett nyaraló, fürdőző emberek felfrissülten szállingóznak mind sűrűsödő csapatokban hazafelé. Vissza! Meg ne csaljon a kalendárium: a saison morte most kezdődik. Tüzes, sorvadó Saharából ide vetődött egy forró levegő réteg, mely lomhán fekszik a városon s mintha sohasem akarna elmozdulni innen. Jól érzi magát. A mozdulatlan éjszakai levegőbe valami pokoli zaj vegyül, rémes fekete árnyékcsoport mozog az utcákon előre és nyomában és előtte sárga felhő kavardik föl: olyan, mint egy fojtó üdvözlés ősz hazájából, a mérhetetlen forró homoksivatagból. A város rendje megköveteli, hogy az utcákat még sivatag minőségében is felseprőgépezzék.

Nappal! — Jaj annak, aki kénytelen a napot meglátni. Csukott ablaktáblák, leeresztett függönyök mögött marad mindenki, akit az istenek meg nem gyűlöltek. Odakünn a kövezeten, a házfalakon, az olvadó levegőben omlik a sugárláva, égetve, pörköltve, fojtogatva. Az emberekről csorog a víz, nem tudnak járni, csak dülnek. Az agyvelő is kiszárad, gondolat és kifejezés nélkül, bambán bámulnak a szemek le a tüzes kövezetre. Sovárogva, elgyötörve lesi mindenki: mikor lesz már este?

Este? Ki-kinyílnak a csukott ablaktáblák s fekete szemükkel belenéznek a csillagos sötétségbe. A levegő elvesztette fényét és láthatatlanul éget. A föld, a falak mohón adják ki a fulladt hőséget, melyet napközben magukba szittak. Dohos, fojtogató a levegő, inkább lehetne megélni légüres térben, mint benne. Az este nem is olyan sötét, mint a milyennek látszik, de feketére festi a barnára pörkölt por, mely benne elvegyül.

Hűvösség, hűsítés! Az aszfaltokra rakott kávéasztalok tele emberekkel. Elernyedten, epedve szürcsölik a hűtőket, fagyaltot, jegeskávét, jeges vizet. Mindhiába. A fagyalt, a víz, csak fokozzák a szomjúságot és kiverik az ember testéből az izzadtságot. A Rémi-kioszkban a legszélsőbb asztalok a legtömöttebbek. Boldog emberek! Félóránként egy félmásodpercze a Duna felől egy hűvös szellő szárnyalegyintése ér idáig. Hogy föllélegzenek az emberek! Hogy mosolyognak egészen boldogan!

Ezek a kávéházak. Sárga fényfoltok a sötét utcákon. Tíz lépésnyiről semmi hang sem hallható, az embereknek nincs tüdejük a hangos beszédhez. De nézve őket, valami borzalmas benyomást gyakorolnak. Szép, bágyadt hölgyek, nyílt mellényű urak egyszerre csak megrázkódnak, az arcukhoz, fejükhöz, nyakukhoz kapnak és idegesen, félelmesen rázzák utána a karjukat.

Mi ez?

Csak le kell ülni, mindjárt megtudja. Az arcán, a fején, nyakán hirtelen valami utálatos finom kaparást, csipést vagy viszketést érez. Odakap a kezével — valami ott maradt az ujjai között, amit mintha villamos áram rengetné meg, menten leráz magáról. Egy nagy fekete bogár az, mely eddig észrevétlenül repült a tikkadt levegőben, de most, hogy az első kezébe akadt, egy csapásra megmilliószorosodnak. A ruháján, az asztalon, a falon, a földön, a levegőben, mindenütt ez a nagy fekete bogár, melyet azelőtt sohase látott. Hogy hívják? — Nem tudja senki. Valami ufajta.

Uj, mint az a rettenetes hőség. Talán épen a hőség bacillusa. Bacillusnak óriás, de arányban áll a csapással, melynek látható szimptomája.

Kiirthatatlan természettudósok, akik könyvből már ismerik, mondják, hogy az első esővel elpusztulnak. Tehát örökké rajtunk maradnak. Mert napról-napra vártuk ezt az első esőt, hisz a levegő már olyan telteltett hőséggel, villamossággal, hogy lehetetlen egy rettenetes zivartarnak elmaradása. De ha eddig elmaradt, nem is jön meg soha.

Az isteni öröm, megázni csontig, többé nem lesz a mienk. Egyetlen reményünk, könnyebbségünk a hajnalhasadás, ilyenkor kerekedik még egy törpe szellő, mely azonban menten elernyed a melegségben. De egy-

két órára mégis van egy kis hűvösség, ilyenkor az aequator alatt is tűrhető az idő.

Meneküljön, aki tud! Alexandriába, Nizzába, milyen jó, milyen hűvös, kellemes ott a levegő! Olyan, amilyen valamikor minálunk volt a zugligetben, a Svábhegyen, amikor gyönyörűség volt a langyos nyári éjszakában végigbolyongani a sötét, lombos utakon, meglegyintve a kóborló szellőtől, biztatva a ragyogó csillagoktól.

Ennek már vége van. Valami történt a mi földünkkel. Kivehette valami üstökös a rendes pályájából, vagy egy új pokol gyulladt ki gyomrában. A kalendáriumot meg kell változtatni. Májusig tánczolhatunk, augusztusban menjünk nyaralni és úgy deczembertájt visszajöhetünk s bevárhatjuk az első őszi szellőt. Ha ugyan az a saharai levegő ki nem öli egészen a telet!

Rêveur.

A rózsák még alig virultak.

A rózsák még alig virultak,
És én már őszről álmodoztam.
Alig hogy hűséget fogadtál,
Már kételkedtem a szavadban.

Most — a bogács alig zörög még
S lelkem már új tavaszba szárnyal.
Alig csaltál meg egynehányszor
S boldog vagyok már — újra mással.

Telekes Béla.

*

Ha az emberek egymásnak nem *híздеgnének*, nem létezhetne társadalom.

Vauvenargues.

*

Valamint hogy *bók* nincs hazugság nélkül, azonképen ritka gorombaság az, melyben egy szemernyi igazság ne volna!

Lessing.

*

Örökké.

Örökké forrong Ischiába
A föld szívének krátere
S fölötté szép tavasz virága
Nyit édes illattal tele.

Rám is tavasz hint még virágot,
De illata már nincs neki,
A láng szivemből rája szállott
Es lassan mind elégeti...

Botond.

*

Ha a természetnek annyi törvénye volna, mint az államnak, maga az isten sem kormányozhatná.

Börne.

*

A legtöbb fiatal ember azt hiszi, hogy természetes, amikor udvariatlan és goromba.

La Rochefoucauld.

A malom.

Történet.

Irta: LIPCSEY ÁDÁM.

Ennek a fordulatnak első sorban az lett a következménye, hogy az ambiciózus püspöki titkár egyelőre lemondott a parlamenti babérokra s a hirtelen püspökké válás édes reménységéről; amely lemondás maga után vonta azt a személyes elhidegülést is, hogy ezentul tündetőleg észre sem vette a Rúzs Barnus mélységes köszöntését.

Szóval az a fonál, mely a méltóságos főkáptalant az »első dánosi gőzmalom részvénytársaság« ügyéhez kötötte, hirtelen elszakadt.

Oly gyorsan, határozottan vált ketté, mintha csak az »egyetértő polgárok« csizmadia többsége egy éles dratvával metszette volna el; hogy azt ugyan a világ legügyesebb mestere sem kötözi össze többé.

Ez a csapás egészen elbódította Rúzs Barnust, ki azonban ép gyöngé itéleténél fogva rendelkezett annyi rugalmas optimizmussal: hogy nyomban valami sejtelmes reményt termelt az agyában, ami megvédte a végleges elcsüggedéstől.

Csak az képezte a legfőbb gondját, hogy ezt a keserves csalatkozást legalább ideig-óráig eltitkolhassa árgusszemű faktótuma, a kis Lusztig előtt.

Nem bizott ugyan többé olyan vakbizalommal a kis lutrihoz, (az egyetlen finánczművelet, amihez értett,) mint azelőtt; ám hát lehetnek és bizonyára vannak is módok, eszközök, melyeknek segítségével a szerencse újfent talpra állítja az ő kiválasztott kedvenceit.

Már pedig Rúzs Barnus erősen hitte, hogy ő és imádott malma a választottak közé tartozik.

VI.

Május elseje volt.

Dubrovski hódolt a régi, romantikus, kissé naiv népszokásnak s egész szekér virággal árasztotta el Rózát, úgy, hogy az alig tudta hová tenni a tömérdek élő, illatos, lángoló szerelmi vallomást, bókot; mert hogy minden szál virágot annak vett, az iránt nem foroghat fenn kétség.

Csinos kis bokrétát kötött belőlük s azt tűzte fel a keblére este, mikorra a tiszti kaszinó nyári mulató-kertjének egyszerű majálissal való megnyitása régi szokás szerint ezuttal is kitűzve volt.

Dubrovszkinak már az is okozott némi kellemetlenséget, hogy úgy kellett kieroszakolnia a meghívót a Rúzs Károly számára a komitétól, melynek egyik-másik tagja, nem egészen ok nélkül, fintorgatta az orrát egy közönséges, műveletlen kereskedősegédnek a társaságba leendő befogadásától.

Elvégre nem csináltak belőle nagy dolgot a bajtárs kedvéért, aki némiképp kötelezve érezte magát a Róza nyilvános bemutatására, hogy ezzel a ténnyel egyszeribe szárnyát szegje minden szállongó aljas gyanúsításnak.

A multság, mint minden olyan vigalom, amit a katonák rendeznek, akik nem sajnálják sem a pénzt, sem a fáradságot, ha már egyszer ki akarnak tenni magukért, pompásan sikerült.

A tavaszi ünnepély, Flóra diadalmenete, az élőképek, a legyőzött tél, a négy évszak allegóriája, mind, mind káprázatos, gyönyörű látványt nyújtott.

Ezután következett a tulajdonképen való tánczestély. A csipős, hús tavaszi szellő bekényszerítette a

közönséget a rendes nagy terembe, ahol aztán a mulatság egészen a zártkörű, komoly bál színét öltötte magára a fesztelen mezei hancuzás helyett.

A második négyest Dubrovski rendezte s természetesen Rózával táncolt.

A katonabanda nagy harsogó csörömpöléssel már megadta a jelt a párok elhelyezkedésére, mikor váratlan mennykőcsapásként egy kinos incidens adta elő magát.

A közönség legnagyobb része csak annyit látott, hogy a colonne felső végén egy hölgy hirtelen rosszul lett s aztán Dubrovski csak elrendezte, de nem táncolta a különben is feltűnő kurtára szabott négyest.

Igenis Róza, az erőteljes, vértől csaknem kicsattanó, igazi parasztvér leány elájult, akárcsak valami vérszegény kontesz. Halásápadt lett s úgy csüngött a tánczosa karján, mint, egy elavult hasonlattal szólva, egy letört lilionszál.

Nem a miedere volt tulszorosra fűzve, nem is a hőség, vagy a táncz ártott meg neki, hanem egy szó, egy mozdulat sebezte oly halálosan szíven, hogy egyszerre elhagyta minden vér viruló piros orczáit.

A dolog így történt.

Dubrovski el lévén foglalva a párok, vis-á-vis rendezésével, utolsónak állott be Rózával a sorba.

Nyomban észrevette, hogy valami hiba történt az átellenes párral.

Ez a hiba pedig nem volt más, mint hogy a vis-á-vis tánczosnő, a huszár-escadron parancsnokának felesége, az ugynevezett »fess őrnagyné«, egyébként kopott osztrák baronesse és roppant sok műszaki fogással istápol »kincstári szépség« egyszerűen és határozottan kijelentette, hogy ő *ilyen* lánynyal nem tánczol kontratánczot.

Ezt az »ilyen« szöcskát annyi arisztokratikus fönséggel s egyszersmind a megbántott erény oly merev göggyével hangsúlyozta s egy olyan megvető kézmozdulattal tette, ha lehet még sértőbbé: hogy Rózának elállott a szíve verése s úgy kellett kivinni a tánczteremből aléltnak, mint egy lelkevesztett bábut.

Bárha körülbelül mindenki tudta, hogy a »fess őrnagyné« erre a »zártkörű tánczvigalmainkon« plebéjusleányokkal szemben nem épen szokatlan brutalitásra leginkább a sértett női hiúság ragadta, amennyiben Dubrovski a mult szezonban az ő bevallott lovagja volt: olyan nagy és zavaros hire kelt városszerte a majálisi botránynak, hogy az épen elégséges volt szegény kis Róza jó hírnevének alapos és helyrehozhatatlan tönkretételére. Mit használt az, inkább csak a skandalumot növelte, hogy Dubrovski másnap megverekedett azzal a szegény nyápicz adjutánssal, akinek mindössze annyi bűne volt, hogy ő neki kellett volna tánczolnia a parancsnok ur bájos és szeszélyes nejével; mely egyébként is kétes értékű kitüntetésért kapott egy akkora vágást a képébe, úgy a homlokcsonton, az orron át, hogy ott ugyan soha többé meg nem áll a monokli.

Az escadron-parancsnok rögtön szobafogságra küldte Dubrovskit, tudatván vele, hogy mihelyest a két hete letelik, szedheti a sátorfáját, át van helyezve az ezredtörzshöz, Galicziába.

Dubrovski csak azt a kegyet kérte, hogy engedjenek egy szabad napot az »ügyei rendbehozására«.

Megkapta.

S azok az ügyek, maga a könnyüvérű tiszt is mélyen lesujtva érezte, nagyon nyomasztó, felettébb kényes természetűek voltak.

Megdöbrent, mikor a malom-udvarba vágatva, azzal a hírrel fogadták, hogy Rózácska azóta folyton élet-halál között lebeg. A borzasztó felindulástól heves lázat kapott, mely aztán jókora meghüléssel párosulva, fejtífusszá fajult.

Azzal nehezen beszél a gróf ur ma.

Hát akkor az urtól akar bucsut venni.

Rúzs Barnus olyan sápadtan, erőtlenül támo lygott elő a betegszobából, mintha személyesen őt gyötörte volna az a szörnyű, hervasztó betegség, aminthogy mindig azzal is gyötörte az orvost, hogy bár inkább ő kinlódnék, ő halna meg, mint az a szépséges leányzó: úgy hogy végre a kis öreg aeskuláp ráhagyta megnyugtatósul, hogy bizony okosabb dolog is volna az.

Nehezen tudta megérteni a virrasztástól kábult agyával, hogy tulajdonképen miről is van szó.

— Bucsuzni jöttem uram.

— Ah, hát el tetszik utazni? Válaszolt Barnus bárgyú mosolylyal.

— Át vagyok helyezve Galicziába. Nem ép csak elköszönni jöttem. Ugy tudom, nekünk egy kis számadásunk van még.

Barnus értetlenül ingatta a fejét.

— Nos igen, Rúzs uram, az ön szegény kis lányán az én jelenlétemben, talán én miattam, aljas, helyrehozhatatlan sérelem történt, melyet meg sem torolhatok, mert az a hitvány — nő volt.

Bosszusan rágt a szép, gonddal ápol t bajuszát, aztán így folytatta:

— Egyszóval uram, én tartozom az ön lányának, hogy is mondják csak, elégtétellel s egy Dubrovski még sohasem maradt adósa senkinek. (Márhogy *elégtétellel* t. i. Mert bizony az igazat megvallva, magát Ádám grófot is nem egyszer kellett már a jobb jövő reményében a tisztikar bajtársi áldozatkészségének kirántania a csávából.)

Barnus zavartan dümmögött, nem birván kiigazodni ebből a csinos és kiválóan hősies tirádából. Végre is jónak látta egyet köhenten i:

— Az ám!

— Nos hallja az ur! Én becsületes ember és gavalér vagyok. Az ön lányát én nem bolondítottam csak úgy nagy füttyre, ahogy mi katonák szoktuk. Itt kijelentem magának, hogy....

— Elveszi a Rózácskát?

— No igen, ha ő is akarja, meg ön is akarja.

— Én már hogyan akarnám. Akarom-e? De meny nyire akarom!

Gyerme kes örömmel dörzsölte össze a kezeit, mintha valami nagyszerűen sikerült üzleti csinyről volna szó.

— Hát akkor nincs egyéb hátra, mint hogy gy erünk el a közjegyzőhöz s hozzuk tisztába a kaució dolgát.

Barnus most hökkent meg, hogy micsoda örvény szélére jutott. Ezt a széles árkot nem lehet csak úgy bolond fővel átugrani. Be kell tömni csupa merő ropogós, vadonnat uj ezres bankóval.

— Izé, kérem, gróf ur, hogy is leszünk azzal a micsodával?

Dubrovski, a helyzet komolysága daczára sem állhatta meg, hogy el ne mosolyodjék.

— Hát tudja mit, beszéljünk nyiltan. Nekem i nincs egyebem, mint a sarkantyum. Erre tartozom különböző pióczáknak valami 8—10 ezer forinttal váltóra. A kaució harminczezer forint. Tehát kelengyével, butorral, nászuttal belekerül a tréfa kerek ötvenezer forintba. Gondolja meg a dolgot, holnap délig várom a feleletét. Kezét csókoltatom a szegény kis beteg lánynak. Aggó!

Katonásan szalutált s gyöngéd figyelemből felfogta a kardját, hogy ne csörömpöljön s visszalovagolt a városba.

Ő a maga szempontjából föltétlenül korrektül járt el. Nem minden tréma nélkül, de azért mégis hidegvérű

elszántsággal várta másnap délig az apóst. Hogy nem jelentkezett, még egy követet is küldött a malomudvarba: nincs-e valami üzenet a számára?

Nincs, és nem is lesz soha.

Azzal megivott magánosan még egy üveg pezsgőt, jórészt számtalan csizmából, lovagostorból s egyéb tisztí lóverseny-trófeumból álló málháját föladta a vasuti állomáson s biztosítván a halálra rémült raktárnokot, hogy, ha az ő Murza nevű arabs kanczája, meg az almásderes angol félvér paripája csak a legkisebb fogyatkozást is szenved a hosszú ut alatt, hát ő személyesen és bizonyosan visszajön s kiirtja az egész családját, befeküdt egy elsőosztályú »szolgálati szakaszba« és este 9 óra 47 perczkor elbogarogott Dánosról a leemberg-lawocnei gyorsvonattal.

Ugy a legközelebbi állomásig még elveszködött egy rosszul égő virzsínia-szivarral, miközben némi megkönnyebbüléssel konstata, hogy ez a veszedelmesen indult garnisons-idyll eléggé jól végződött. Mert hiszen ő megtett mindent, sőt még annál valamivel többet is, amit a becsület, a kötelesség parancsol. Már pedig az öngyilkosság nincs benne a lovagi kötelességek kodexében s ha ő egy leány kedvéért levetné az egyenruhát, bizonyára halott ember volna.

Egyébiránt »Anderes Städtchen, anderes Mädchen«.

A virzsínia-csútkát kidobta a kupé ablakán, betakarózott a köpönyegébe s elkezdett horkolni.

VII.

Róza nagyon lassan gyógyult.

Csupa elhervadt, gyöngye váz lett az erőteljes, virágzó leányból, mikor annyira fellábadt, hogy déli verőfénykor ki lehetett tolni egy kerek székben az udvarra, kertbe.

Legjobb szeretett a méhes előtt elüldögelni, nézdelvén a zümmögő, derék, szorgalmas szárnyas nép szakadatlan munkáját.

Oh, hiszen van-e a világon annyi méz, mely annak az egyetlen méregcsöppnek el bírná feledtetni halálos keserűségét, mely akkor, ott fiatal, üde lelkének gyanutlanul nyiladozó virágkelyhébe hullott!

A kis Duczi volt a játszópajtása. Az ott ténfergett, tett-vett a beteg jó kis néni körül, összehordván ölébe annyi méntát, rezedát, violát, hogy sokszor kábultan leejtve elsorvadt keblére a sok illattól elbágyadt fejcskáját.

Ugy tetszett, Róza, aki volt, a vidám, gondtalan, életre, élvezetre termett, utánna sóvárgó Róza meghalt.

Nem siratta, nem sajnálta ezt a régi énjét, csak akkor esett ki két nehéz könnyü a szeméből, mikor először észrevette, hogy a hosszú, nehéz betegség legrombolóbb művét ép a fején végezte, megfosztván azt aczéltükrü, dús hajfürtjeitől.

Aztán ebbe is belenyugodott, sőt még ő tréfálódzott fölötte az apjával, hogy megint olyan kicsi gyerekleány lett, mint a mikor még a szegény boldogult mama tőből lenyiratta volt a haját, hogy dusabban, rendesebben nőjön.

Csak az bántotta, hogy az édes juniusi nap derüs csöndjét minduntalan megháborgatták a követ, gerendákat szállító nagy, terhes társzekerek, melyek a malom bővítésére megkezdett építkezéshez tartoztak.

Az apja megpróbálta vigasztalni a maga módja szerint.

Persze bolond fővel jobbra azon kezdte:

— Ne búsulj aranyom, majd másképp lesz ez valamikor. Csak erősödjél, javulj fel, hogy elvihesselek föl a Tátrába, ahol megint olyan drága szép lány leszel, aki

voltál. Aztán ő sem hagyott ám el. Nem biz, az. (Valami nyárspolgári félszéből, vagy a leánya iránt való gyöngédségből sosem ejtette ki a Dubrovszki nevét.) El kellett mennie, mert elmarták az irigyeink. Hanem hiszen csak hadd épüljön fel az új malom, úgy összeőrli az azt a rongyos kaucziót, mint az álom. Aztán utoljára is, mégis csak kis grófné lesz az én leányom. A többi meg hadd pukkadjon meg.

Rendszerint ilyesforma a dánosi hölgyvilágra vonatkozó jókívánsággal zárta be sorait Rúzs Barnus, aki titkon egészen el volt bájolva a Dubrovszki eljárásának lovagias előkelőségétől s körülbelől azon jámbor hitet táplálta szívében, hogy az a nyiltszavu lengyel gróf nem csak a lányába, hanem egy kissé ő belé is szerelmes.

Róza nem sokat adott ezekre a hiába való szóbeszédekre, csendesesen, türelmesen elhallgatta s csak mikor egyedül maradt, jelent meg szája körül az a fájdalmas két mély redő, amelyik bizonyította, hogy csak most szenved igazán.

Mikor a test, úgy ahogy kivergődött a pusztító betegségből, akkor nyílt meg a lélek halálos sebe újra.

Egyéb szórakozás híján napestig elolvasgatott. Lapokat, könyveket egyre másra, úgy hogy a doktor jónak látta figyelmeztetni a környezetét, hogy igyekezzenek valahogy másképp szórakoztatni Rózácskát, mert a nyomtatott betű veszedelmes mulatság lábbadozó betegeknek. A betű öl.

A véletlen úgy akarta, hogy ez az élczes példaszó szegény kis Rózá szomorú valóra váljék.

Ugy julius derekán járt az esztendő.

A nyári nap szinte fölperzselte az egész világot. A városka tornyainak bádogtetői a rozsdabarnára izzott levegőn át mint megannyi fehér lángnyelv nyuladoztak az égnek. A ropogó, kemény tarlón púpos buzakeresztek kapaszkodtak fel a hegyoldal lejtőjén. A nyárfa erdő hallgatott, mintha mozdulatlan, tompa kábultság tartaná lenyűgözve suhogó, zengő leveleit.

A hév nyár a boltozatos, hús szobákba zárt mindenkit, csak a kőművesek nyüzsgtek az épülő malom falai körül.

Róza naphosszat az ő fehérre meszelt falú szobácskájában heverészett egy kanapén.

Csak estenden sétált ki a Duczikával a kertbe, vagy a malomhoz, hogy megnézzék, mire haladtak az nap a növekedő falak

Egy nap a dánosi hetilap valami ritka pikantériával kedveskedett az ő olvasó közönségének.

Hosszú lére eresztett, unalmas katonalevél volt ez a szenzációs közlemény Galiczia valamelyik kisebb erődített városából kepezve, melynek csak az a része érdekelte a dánosi hölgyvilágot: hogy az ő ezredüknek egy előkelő nevű, erősen rangbeli tisztje, (aki, a levelező megjegyzése szerint, nemrég még a dánosi bálók ünnepelt előtánczosa volt) megszöktette ama kis lengyel városka legelső kereskedőjének, valami dúsgazdag zsidónak vakító szépségű, egyetlen leányát.

Az álarcz igen is áttetsző volt. Mindenki, Róza is, nyomban felismerte alatta Dubrovszkit. (S a dolog tényleg úgy is történt, de a gyorsan bekövetkezett atyai beleegyezés, házasság elsimitotta a botrányt).

Róza érezte, hogy ezek a betűk gyilkosak, megölték szívében azt az utolsó szikráját az érzésnek, mely őt még az élethez való ragaszkodásra ösztönözte.

Ugy gondolta, százszor jobb lett volna, ha az a halálos betegség, melyből felgyógyult, elvitte volna.

Gyorsan, minden habozás, töprenkedés nélkül határozott. Ha az itt hagyta, utánna megy, fölkeresi a halált.

Megvárta, míg az egész háznép álomba merült. Betakargatta, megcsókolta Duczikát, akinek bölcsőforma

ágyacskája ott állott az ő szobájában s nesztelenül kiosont szobájából.

A langyos, holdfényes nyári éjszakában átsuhant a malomudvaron, a kert ismerős utain le a zúgóhoz, melynek zsilipjeiről csöndesen, ezüstös csillanással hullt alá a patak.

Gondolat nélkül, kábultan térdelt le a part kövér pástján, nagy, merev szemével hosszan nézett a delejes sugárzásu holdba. Elmondta zárdában tanult gyermekimáit. Ott lent forrott, zubogott az ismerős örvény. Fölcsapódó habok hívogatón nyujtották felé nedves karjait. Lábai összekötötte a szoknyáját s lassan, óvatosan lecsuszott a zúgó mohos, zöld nyálkás deszkáin.

Az örvény még egyszer fölvetette, talán az élet fölgerjedt vágya szólalt meg kétségbeesett sikoltásában: — Segítség, Ádám ide!

Csak a fent ragyogó csillagok ha hallják.

VIII.

Nem hozott szerencsét.

Mióta annak a szegény lánynak elkékült, felpuffadt holttestét kifogták az örvényből, ránehezült a sors súlyos balkeze a malomra.

Minden összejártzott arra, hogy a semmiből ismét semmi legyen.

Rúzs Barnust nemcsak az üzletbarátai, hanem az a kis esze is elhagyta a leánya veszte óta.

Amit ő most tesz, az mind rosszul van téve. Egyetlen életműködése az, hogy váltóra dolgozik. De nem a szolid üzleti váltóval, hanem egy-egy lélekzetvételt adó, a hajón esett léket befoltózó, drága váltóval.

A kis Lusztig kétségbeesetten szaladgált a fővárosba, meg Bécsbe. Minden áron pénzt kell keríteniök, különben félbe marad az építkezés s kész a csőd.

Szombat délután volt. Barnus beküldte még reggel Karcsit, hogy vegyen föl a takarékpénztárban ezer forintot, amit már megszavaztak, az építkezésnél a munkások hetibérére kellett.

Estefelé jött meg a kocsi a városból, csak a kis Lusztig ült benne.

— Nem látta a fiamat?

— A Károly ifiúrral az állomáson találkoztam. Azt mondta, sürgős megbízása van Bécsbe. Egy sárgahaju lánynyal volt, annak is ő váltott jegyet.

Rúzs Barnus elsáppadt. Megszökött. A tulajdon fia meglopja s megszökök egy.... egy.... Eh, patkány az is, menekül a súlyedező hajóról. Kár érte szót is ejteni. Rekedt, fojtott hangon szólt oda Lusztignak:

— Mondja meg az építömesternek, fizesse ki a munkásokat, hétfőn megkapja a pénzét.

Megkapja, de honnét? És ha igen, hát lehet ezt így tovább vinni? Hétről hétre áttengődni.

Egész teste lázban volt. Előtte lebegtek a csőd rémképei.

Összeomlik a nagyszerű mű, mielőtt fölépült volna. A gyermekek, azok a szegény kis ártatlankák bűnhődnek az ő kevély bolondságáért.

Ugy tetszik, az elhalt feleség jéghideg csontkarjai ölelik körül, hogy megfojtsák, hogy bosszút álljanak azért az egy áldozatért, mielőtt a többi is oda jutna.

Ó miért is hallgatott arra a csábító ördögre, mely nagyravágyó, fényes álmok káprázatát csillogtatta előtte.

Már rég nem tudott aludni

Ez este is kiment a malomba. Hallgatta, hogy esik az álló kerekeken fokról-fokra zengő villanással a víz.

Milyen rossz, keserű látvány egy álló malom. A kerekek, kövek nem berregnek, zúgnak egyhangu, ked-

ves zakatolásukkal. Némán, megkötözöttek, mozdulatlan tagokkal áll az éjszakában, mint egy halott ember.

Azzá is lesz a gazdája, ha megütik itt a dobót. Ó hogy éri ezt ő meg? Hátha elvenné az életét? Borzasztó gondolat, hát annyira gyáva! De mit ér az ember becsület nélkül s mi egy csődbe jutott üzér becsülete?

Kihajolt a karfán. Ott lent feketélik a víz mély sodra. Egy lendítés s vége van minden gyötrelemnek.

Kétségbeejtő tisztán látta, hogy a vízből a Róza, édes, szép arcza mosolyog felé, mintha hívná, csalogatná: te szegény, meglódult agyu ember, te gonosz, gyermekgyilkos apa, gyere utánam, siess hozzám. Ez a bukás jobb, derekabb, mint amit ott fent elkövetni készülsz. Másfelől meg mintha a két kis gyermeklány, meg a nyomorék Duczika kapaszkodnék bele a kabátjába, hogy visszatartsák a gyáva, önző szabadulástól.

Csakugyan meghuzta valaki hátulról a kabátját. Barnus megrezzenve fordult vissza. A kis Lusztig száraz fejét pillantotta meg s ebben a perczen emberfölötti erőt és vágyat érzett szívében, hogy ezt a köhécselő, hajlott dereku megrontó daemonát átölelje s vele együtt ugorják alá az örvénybe.

A daemon egészen közömbös hangon szólalt meg, amivel a Rúzs páthoszat nyomban lehütötte:

— Mit keres itt gazd' uram?

— Vége, vége, Lusztig, mindennek!

— Olyan rosszul állunk? Hm, nem gondoltam.

A káptalan?

— Szó sincs róla. A választási kudarcz óta hallani sem akarnak a dologról.

— Hm, az már öreg hiba.

— De mit csinálunk? Hétfőn ki kellett fizetni az építömestert. Szombaton ismét itt a munkabér. Huszadikán két váltó jár le. Honnan vegyem a pénzt? Meggyullad az agyvelőm.

A kis Lusztig csöndesen pizmogott magában, aztán szégyenlősen lesütött szemmel oda fordult a princzipálisához:

— Persze hogy pénz kellene. Lehet, lehet. De csak a kis malomba, mert a nagyot most mindjárt félbe kell hagyni.

— De hol vegyem?

— Hát a »konzorcium«.

— De ki áll be társnak egy bukott vállalatba?

Most a kis Lusztigon volt a diadalmas felkiáltás sora, hanem ő olyan szürke, semmit mondó, fulladozó hangon ejtette ki ezt az egyetlen nagyjelentőségű, kevély szót:

— Én!

Valamely nemzet nyelvét megtámadni, annyi mint szívét megtámadni.

Laube.

*

A népszerűség még kevésbé tűri az osztályt, mint a hatalom.

Lamartine.

*

Az anyák lelkiünknek meleget adnak, az apák — világosságot.

Jean Paul.

*

Kemény lehet az erény, de kegyetlen, embertelen soha!

*

A kegyetlenség összes nevei között legutálatosabb az, mely az irgalmatosság alakját ölti fel.

Schiller.

AZ ÉNEKEK ÉNEKÉBŐL.

I.

SULAMITH:

*Mikor leteriül lomhán az éj szárnya,
Bolyongva járok utcáról-utczára.*

*Mindenki alszik, de a városon át
Nesztelenül siklik egy árnyék odább.*

*Én vagyok az árnyék, én Sulamith,
Az éji sötétben várok valakit.*

*Lelke a lelkenemmel édes rokon,
Járok utána nem járt utakon.*

*Czirkál az ör s én szólitom esengve:
Nem bukkant-e vaj' még szerelmesemre?*

*Keresem őt egész éjszaka már,
Igazítsa utba, ha rája talál.*

*Még alighogy elment az éjjeli ör,
Még kopogott lépte az utca felől:*

*Már meg is találtam szerelmesemet
És csók jött a csókra, míg reggeledett.*

*Mámort lehelt ajka s nem mondtam elég,
Mig ölelése közben — fel nem ébredék.*

II.

SULAMITH:

*Kedvesem a pásztor
Hajlja a nyáját, —
Nem akarom kincsed,
Se koronádat.*

SALAMON:

*Lakomáink dúsak,
Fűszerezziük a bort,
Parancsodra kész
A szolga csoport.*

SULAMITH:

*Mig asztalodon
A sok drága ital,
Mulatok a pásztor
Csókjaival.*

SALAMON:

*Nincs olyan mirha
A föld kerekén,
Nincs olyan nárdus,
Mint az enyém.*

SULAMITH:

*Méz, illatos mirha
Csepeg ajkairól,
Ruhája: a nárdus,
Beszéde: a bor.*

SALAMON:

*Köless fel a várba
És légy az enyém,
Gyémánt ragyog ágyam
Mennyezetén.*

SULAMITH:

*Zöld lombok alatt
Viruló a mi sátrunk,
Czédrus a gerendánk,
Cziprus az ágyunk.*

*Én vagyok a rózsza
A völgyek ölén,
Én vagyok Sáron
Lilioma én.*

SALAMON:

*Viruló rózsza vagy
De jaj tövisekkel!
Kellene a rózsza,
De tövise nem kell!*

*Méltóbb helye volna
A rózsaszáznak
Keblemre tűzve
Virítanál csak!*

SULAMITH:

*Egy almafa virít
Erdő közepén,
Árnyéka alatt
Pihenhetek én.*

*Duzzadt a virága,
Édes a gyümölcse,
Árnyéka hűsítő,
Lehelete gyöngye.*

*Egy almafa virít
Erdő közepén:
Ez az én szeretőm
Ezt szeretem én.*

Makai Emil.

Don Michele.

Luigi Capuana.

Don Michele, mint rendesen, ezuttal is pitymallatkor kelt fel és fölzávarta az egész házat. A szolgát, hogy fölébressze, a lábánál fogva rángatta, mialatt ez lepedő nélkül való vacskának hitvány gypjutakarójába göngyölözve feküdt a konyha mellett való kamarában; azután a lépcső tetejéről rákiáltott az istállóban fekvő szolgagyerekekre, hogy töltsék ki az öszvért az árpát s hozzon vizet a ciszternából; tegnap este a nyomorúságos pára nem akart inni; nyomorult kölyke, bizonyosan ő tett vele valamit!

Azután, vaskos paraszt-csizmájának szöges talpával és patkós sarkával a pádimentomon dübörögve, visszafordult a szobájába.

Donna Carmela, a felesége, gépies merevséggel, zavaros szemmel, borzas hajjal, épp most kapta magára az alsót.

Hát száz esztendő kell ahhoz, hogy azt a pár rongyot a testére szedje? Ő tán más anyagból való, mint az ura? Hát az a másik álomszuszék? Annak se elég tíz órai alvás?

Presia, a szolgáló, nagyokat nyújtózott, ásitózott, sehogy sem értette, hogy az ő pár órai álma miért legyen éppen tíz, és azt kérdezte, hogy mi legyen a dolga.

— Ejnye, ördögadta, tán nem is tudja? Hát tisztára meg akarják őt őrjíteni?... Hát a vetőmag?... Az is az ördögé legyen az idén?

— Az már el van készítve! mondá donna Carmela.

Don Michele elhallgatott, körüljárta a szobát, fél-szavakat mormogva magában, itt egy székot tolva félre, amott egy kulcsot akasztva szegre, és bosszankodva azon, hogy a vetőmag el van készítve s neki hát semmi kifogása sincs a zsörtölődésre. De tüstént talált másikat.

— Hát a palack? meg van-e töltve?

Nincs. Az asszony jobbnak látta reggel megtölteni, friss borral!

De ha nem mozognak! Ha állva, járkálva alusznak! Ő tán holnap menjen ki a mezőre? mi?

Mialatt Donna Carmela lement Presiával, hogy tele-eressze a palackot »a Don Michele hordójából«, amint ők nevezték — mert az abban való két esztendő bor csakis neki volt fentartva — Don Michele az istállóba ment, hol a szolgagyerek épp rágyújtott a sirásra. Az öszvér nem akart inni, és ő jól tudta, hogy a gazdája ökle meg a csizmája sarka egy pár napra a testén hagyja a nyomát, ha az öszvér nem iszik.

Mintha bizony ő mondaná neki, hogy ne igyék! Istenem! Istenem!

Fütyörészett neki a fülébe, hogy felvidítsa.

De az öszvér kedvetlenül szimatolta az italt, bágyadtan, lagymatagul mozgatta hozzá a fülét s amint az orra hegyét belemártotta a sajtárba, megrázta tőle a fejét, prüszkölt, és fogvicsorgatva rángatta a levegőben a szája szélét.

Don Michele egyet rugott a gyereken s kirántotta kezéből a kötőféket.

Igen? Hát ő rosszul mer banni egy negyven uncziát érő öszvérről? Nohát, amilyen igaz, hogy Don Michele a neve, le is huzza a hátáról a bőrt ezzel a két kezével!

Ekközben totójgatta az öszvért, végig veregette a hasát, helyresimitotta a szemöldök-szórét s tenyerével dörzsölte a hátagerinczét.

— Ejnye no, mi az, hogy a kényeskenek nem akaródzik inni? Ugyan hát miért?

De az öszvér csak elfordult, ügyet se vetve gazdája kedveskedő biztatására.

Mikor aztán Don Michele észrevette, hogy az öszvér orra, szeme nyirkos, káromkodni kezdett, akár a pogány, s egymásután szedte elő a tisztító tűzben levő szegény lelkeket, a madonnával meg szent Alajossal egyetemben. Mert az az orrbaj halálos betegség volt, olyanfajta, mely az állatot öt-hat nap alatt leteríti!

Oh, haragosa neki az uristen odafent! mulatsága telik benne, hogy az ő negyven uncziás öszvére az ördögé legyen!... Ej, valójában úgy kellett neki, annak az uristennek, hogy földi életében keresztre feszítették. Ha ő, Don Michele, ott lett volna a zsidók közt, még jobban beleverte volna a szögeket!...

Erre az istenkáromlásra Donna Carmela meg Presia elősiettek, amaz a tölcserrel, emez egyik kezében a gertyával, a másikban a palackkal.

— Szentséges szűz anyám! milyen baj! milyen csapás!

Donna Carmela a homlokát veregette, míg Don Michele, két karját lóbálva, szétvetett lábbal meresztette szemét a jászolhoz kötött öszvérré, mely az árpát meg a zöld takarmányt meg se szagolta s fejét a gazdája felé nyújtotta, mintha segédelmet kérne tőle, szegényke, puhán lekonyított fülével és fájdalomtól zavarodott szemével.

Negyven-uncziás öszvér!... Mintha csak a háztetőről cserép pottyanna az ember fejére! No, az idén kezébe veheti a botot és elmehet koldulni... és....

— De hát miért káromlod az istent?

— Tudom én azt, hogy pogány vagyok-e, vagy keresztény! Hát nem látjátok, hogyan jár ki s be a vékonya, mint a fujtató?

Donna Carmelának vaczogott a foga és könybe lábadt a szeme.

Hogy a házában teljes legyen a pokol, ahhoz éppen még csak ez a szerencsétlenség kellett! Oh, a jó isten megfedekezett ő róla és magára hagyta ezen a világon! Mi lesz még belőle ezután?

Don Michele, amint a fogvaczogását meghallotta, dühösen fordult hátra.

— Mi lett?

— Semmi.... Talán a hideg lel.... de te csak az öszvérré ügyelj.

Szegény asszony nem birt megállni a lábán s a falhoz támaszkodott, köténye alá dugva a kezét s úgy összezsugorodva, hogy vén asszonynak tetszett, jóllehet alig volt harmincz esztendő.

Don Michele tovább nézegette az öszvért; szerette volna meggyógyítani a szeme pillantásával, a szája lehelletével. A feleségének pedig csak azt mondta:

— No láss hozzá, hogy még te is beteg légy! akkor aztán teljes lesz az áldás a házban!

Donna Carmela hozzá volt már törődve az ura kedveskedéseivel, és azt felelte:

— Ügyelj te csak az öszvérré!

* * *

A gyerek elment, hogy előhívja Filippo mestert — a kovácsot — meg Decu bátyát, aki az ilyes dolgokhoz jobban értett, mint Filippo mester, de még mint a doktor is. Mert míg a doktor sokat temetett el a betegek közül, Decu bátya arról volt ismeretes, hogy az ő keze alatt egyetlen darab jószág se fordult fel. Filippo mestert is hát csakis azért hívatta el Don Michele, mert négy szem többet lát, mint kettő.

A tanácskozás sokáig tartott. Filippo mester, Decu bátyát meglátva, tudatlannak tette magát.

Hát hiszen lehet, hogy betegség.... Ő nem mondja, hogy nem....

No persze, hogy betegség.... de még milyen! Szörkötelet kell keresztülhuzni a bőre alatt, hogy kieresztődjék a rossz vér, mert különben Don Michele elkészülhet arra, hogy az öszvér bőre a timárhoz kerül!

Don Michele megint perbe szállott a szentekkel és nem vette észre, hogy a felesége egy sarokban didegve reszket, sápadt arczzal, hegyes orral, amilyen a halottaké, s egy árva szót sem bír szólni.

— Oh isten, isten! legyen meg a te akaratod!

Tizenkét esztendeje volt már, hogy szegény így alávetette magát az isten rendelkezésének, a nélkül, hogy egyetlen vidám, nyugalmas napot élvezett volna ez ember mellett, akinek soha egy jó szava sem volt számára s aki őt majdnem meztitláb járatta, ámbátor nyolsszáz uncziánál többet hozott a házhöz.

És egész nap ott volt az istállóban meg a konyhában, hogy Presiával együtt meghabarja a korpalevet s felfőzze az illatos füveket, amikkel az öszvér orrát borogatták, mialatt Don Michele a jászol mellett fogta a kötőféket s úgy beszélgetett az öszvérrel, mint valami keresztény lélekkel. Az öszvér pedig föl-fölemelte a fejét s úgy tekintgetett rá, mintha értené a beszédjét.

A szegény asszony úgy érezte, mintha ketté volna törve a dereka meg a lába a grádicson való futkosástól, a konyháról az istállóba meg vissza. Délben egy falatot sem evett, míg Don Michele lenyeldeste »azt a kis mérget«: két rántott tojást meg paprikás salátát, nem is kérdezve, hogy az asszonynak kell-e belőle. Az pedig egy szem babot sem tudott volna lenyelni, a gyomra mintha össze lett volna zsugorodva. A párolt fűszag, melylyel a ház tele volt, maga is kiállhatatlan émelygést okozott neki. Don Michele folyvást csak a szörköteiről beszélt, melyet az öszvér szügyén a bőr alatt keresztül kellett huzni. Pompás dolog az.

Legalább három lirába fog kerülni. De minden bizonynyal segít, ha szent Alajos is megadja hozzá az áldását.

De az nem is jutott eszébe, hogy a feleségének orvost hívasson. És az egész hét folyamán, mely alatt úgy lézengett szegény, mint valami kriptából kiszállt kísértet, az egész zürzavar alatt, melyet az öszvér betegsége a házban támasztott, ő csak ismételten mordult rá:

— No csak vigyázz, hogy még te is beteg légy! akkor aztán teljes lesz az áldás!

És ez úgy hangzott az ajkán, mint valami fenyegetés. Az asszony hát, nehogy az ura még nagyobbat vétkezzék, megadta magát abba, hogy úgy szólván fennjárva haljon meg és segédkezett az istállóban, jóllehet a fűnek szaga majd megfullasztotta. És éjjel, mikor Don Michele, aki felöltözve aludt, fölkel, hogy megnézzze a szegény jószágot, ő is utána ment, félig öltözötten, és a falba kellett fogóznia, hogy el ne dőljön, olyan nehezére esett a fenjárás.

Akkor nap pedig, mikor már nem volt annyi ereje, hogy fölkeljen, Don Michele ordítani kezdett.

Szándékosan teszi ezt neki! Gyönyörködik az ura pusztulásában. Nem is lehetett hasznát venni soha semmire, azért van úgy felfordulva ez a ház! Azok pedig odafent csak az öszvért akarják elvenni — nem őt — nem bizony! Őt *nem!*

— Légy nyugodt, viszonzá a szegény asszony, — ezuttal meghallgat az isten, ne félj!

Don Michele vállat vont és visszament az öszvérhez, mely ezalatt csontvázzá aszott és szemlátomást pusztult. Két batkát se adtak volna már érte.

Mikor Presia összeszedte a bátorságát, hogy megmondja neki, hogy amíg ő kegyelme az öszvérről

bolondul, addig a felesége elpusztul, Don Michele rá-rivallt:

— Akaszszanak fel, az asszonyoddal együtt!

Presia nem tágitott:

— Ha don Antonio erre jön, behivom.

— Elhallgass!

És megfenyegette a kötőfékkel.

Presia most hangosabban kezdte rá.

Az a szegény asszony még előbb pusztul el az öszvérről!

És az Don Michelének a lelkén fog száradni! Hiszen a kutyát sem hagyná az ember úgy elpusztulni.

— Elhallgass!

De majd számon kéri azt tőle a jó isten a más-világon. Tudja azt az isten, hogy mért nem segíti meg.

— Elhallgass!

Azért döglik meg az öszvére. De ő kegyelme még rosszabbat is érdemel. Krisztus urunk igazságos!

Don Michele végre is úgy tett, mintha egy szót sem hallana mindezekből; a kezében levő kötéllel birizgálta a homlokát az öszvérnek, mely olyan mélyre csüngesztette le a fejét, mintha a földet akarta volna csókolni. És mikor Donna Rosina, a szomszédasszony, odajött hozzá és azt mondta, hogy jőjön fel a szobába, mert irt van az orvos, don Michele úgy toporzékolt, mint valami vadállat és szidta, átkozta az összes menybéli angyalokat és szenteket, meg a szeráfokat a madonnával egyetemben.

— Oh te istentől elrugaskodott szegény lélek!

Donna Rosina keresztet vetett magára és eliramodott:

— Isten csodája, hogy össze nem dől az egész ház!

Don Michele ott találta don Antoniót, aki már föl is irt valamit egy czédulára.

— De mikor ez még csak az első nap, hogy ágyban fekszik!

Don Michele sehogy sem hihette, hogy a felesége annyira odavan, hogy már az egyház vigasztalásával kell ellátni....

Mikor a pap eljött a szentséggel meg az utolsó kenettel, Don Michele térdre vetette magát az ágy lábánál, könyökét egy széknak az ülésére támasztva, fejét a keze közé temetve.

— Gyerek nincs és az asszony vagyona visszaszáll a rokonságra, mondák egymásnak a komaasszonyok, mialatt a pap feladta a betegnek a szentséget.

Don Michele, ki ezt meghallotta, nagyokat sóhajtott.

— Ugy tesz, mint a krokodilus, a mely előbb megöli az embert és azután könyeket hullat!

Egész Mineo ezt mondta.

Tizenkét esztendeig kinozta azt a jámbor teremtest és most megszabadul tőle!

* * *

A szegény asszony elnyújtózva feküdt az ágyon, feje mélyen belenyomódva a párnákba, szeme beesve, orra megbarnulva, lélekzete úgy elakadva, hogy majdnem elalélt. Alighogy a pap eltávozott, Donna Carmela magához intette az urát és elhaló hangon sugta a fülébe:

— Meg vagy most elégedve? Tartson meg és segítsen meg az isten.

Don Michele sirva fakadt.

— Miért mondja ezt Carmela? Hát nem mindig a javát akarta ő? És most ugyyszólván az utca kövezetén áll, mert hiszen a hozományt ki kell adnia. Ha pedig az öszvére megdöglik, hát felakaszthatja magát. Gondolt is már erre. A kötőfékre hurkot kötött s átvette a padlás-gerendán.

— Oh te istenről megfélekedezett ember! Igazán kitelnék téled, hogy megteszed!

A szegény asszony szemrehányásokat tett neki szelid hangon, mialatt komolyan nézett rá homályos szemeivel, melyekben szájalom és megbocsátás tükröződött. Ő pedig arczára omló könnyekkel folytatá:

— Igen, igen, ha szerencsétlenség történik, ő bizony felakasztja magát, a milyen bizonyos, hogy isten van az égben! De az irgalmas szűz anya csodát fog tenni a betegen! Ha nem, akkor ő, amielőtt a rokonok eljárnének a házáat kifosztani és a hozományt elvinni, nyakába akasztja a kötőfék hurkot, és akkor aztán meg lesz elégedve mindenki.

— El akarsz kárhozni, te istentelen? kérdé gyöngé hangon az asszony, nagynehezen emelve föl a kezét.

Don Michele olyan képet vágott, mintha fölve neki akarna rontani kétségbeesésében a falnak. Az asszony előszólitotta Presiát, ki kötényével törülgette a szemét, és sugott neki valamit, a mit Presia ismételtetett magának, mert azt hitte, hogy nem jól hallotta.

Utóbb a jegyző meg a négy tanu is azt hitte az első pillanatban, hogy rosszul hall, mikor az asszony kijelentette előttük, hogy minden vagyonát a férjére hagyja, azzal a kötelezéssel, hogy márczius négy vasárnapján négy misét, mindenszentek napján pedig ötödiket mondasson minden esztendőben, valameddig csak él.

Mialatt a végrendeletet megírták, Don Michele, azzal, hogy ettől a jelenettől meghasad a szíve, lement az öszvérehez, megczirógatta és megmosta az orrát orvosságos vízzel. Ha neki eszébe nem jut, a szegény pára elhagyottan pusztulhat el; nem törődik vele senki.

— Szegény jószág! Most már nem jön le az asszony, hogy a tulajdon kezével hozzon neked három mércze árpát!

Az öszvér az orrába tóduló víztől megrázta a fejét s ilykép válaszolni látszott a beszédre.

Don Michele, ha nem az istállóban volt, a beteg asszony ágya lábánál ült, összefont karral, lehorgasztott fővel, megtörtén. És az asszony se jobban nem lett, se rosszabbul; még folyvást akadozott a lélekzete, úgy hogy egyre ájultozott.

Oh ha már a betegek kegyelmes szűz anyja nem akarja megtenni a csodát, miért kell ennek a szegény jámbor teremtésnek olyan sokáig szenvednie? Hiszen siralom nézni! Inkább venné már magához a kegyelmes szűzanya a mennyek országába!

— Persze, hogy most már megvan a testamentom, hát jobb volna, ha a kegyelmes szűzanya magához venné a mennyországba!

S azzal Presia kiment a konyhába, mert bizonyos dolgokat nem tudott meghallgatni a gazdájától; felforrt tőlök a vére és nem volt benne bizonyos, hogy féken tudja tartani a nyelvét.

Az orvos napjában kétszer jött el, és nem adott reményt sem a javulásra, sem a rosszabbodásra.

Nem úgy Decu bátya, ki egy reggel kereken és határozottan kijelentette, hogy az öszvér nem éri meg az estét, s jobb, ha ott a kastély mögött odavetik a kutyáknak és még a maga lábán vezetik oda, a helyett hogy holnap két napszámmal hurczoltassák...

Don Michele nem birt belenyugodni.

Negyven uncziás öszvér!... Oh, átok nehezedik az ő házára!... De újra be is szentelteti padlástatótól pinczefenekig. A felesége, a ki testámentomot csinált és fölvette a vallás szent vigasztalását, im megmarad! És az öszvért, a kiről azt hitték, hogy meg kell gyógyulnia, a kutyák falják a kastély mögött! Hát csak ugyan van neki ott fenn haragosa!

Elég volt.

Nem szomjazom több új kalandra,
Adieu örökre szerelem!
De megsiratlak ifjúságom,
Mely léha volt s örömtelen.

Nem ingerel több karcsu termet,
Nem ingerel több rózsá-ajk,
Vágyón e szív nem fog dobogni,
Vágyón ez ajk föl nem sohajt.

És nem leszek többé — »cousin-om«
És még kevésbbé »jó barát,«
Rideg közönynyel elkerülöm
A boudirok illatát.

És nem hoz édes izgalomba
Egy tête-à-tête, vagy más titok.
S a jour-okon ha nem is alszom,
De legalább is ásitok.

És az örök láz nem gyötör majd,
Lassan a vérem is lehül —
És elhagyott, fagyos magányban
Lézengek árván, egyedül.

Mig rám talál egy szőke lányka,
Ki mosolyogva csókra int —
Aztán feledve minden elvet,
Belé bolondulok megint.

Heltai Jenő.

Aranyvirág regéje.

(Kis hugomnak)

Irta: HERMAN OTTÓNÉ.

Én mondjak mesét neked? Honnan vegyem? Az a szép, tarkaszárnyu lepke, mit *képzeletnek* neveznek, futva-fut előlem.... Ne várj te én tőlem mesét; inkább adok tanácsot:

Menj ki a szabadba. Hagyd ott a várost siketítő kalmárzajával, mely eltompítja lelkedet, portengerével, mely beszenyezi azt.... Fürödj meg a kelő nap fény-özönében; törülközz a kékes erdő vadvirágtól illatos fuvalatába; étked legyen: kakuk szó, rigó dal; szomjadat oltsd harmatcsöppel, fenyűillat balzsamával.... így megtisztultan, felüdülve borulj le a természet szűz keblére s hallgasd: mit sóhajt, suttog, sir füledbe.

Ezernyi szóból olvad egy hanggá az erdő mély, rejtelmes zúgása.... Ahány ág himbál a fákon, ahány levél rezdül az ágon, ahány hulltában lebben, zizzen, — ahány madárhang, méhe, szellő cseveg, zümmög, sóhajt körüled — annyi élettörténet: öröm, szenvedés, küzdelem, remény, lemondás története — olvad e titokzatos zúgásban össze....

Aztán.... ha szép kis fejed az *aranyvirágok* közé rejtet s nagy barna szemeidet a lombok közt áttetsző ég azur harangján feledve, minden mi lényedben földi elhal, megsemmisül, ha lelkedet a rengeteg hullámmzése — mint oceáné a könnyü sajkát — ringatja lágyan.... majd magasba, mélybe ragadja omló, ingatag szeszélye: a zúgásból — mint aeol-hárfa hangja — egy tulvilági szellemhang kiválik, mely könyüt csal szemedbe, szivedig hat — meglásd: egy tarka lepke száll le lassan s borul kelyhére egy *aranyvirágnak*.... Ez a virág, melyet *képzeleted* himes pillangója meglep, elmondja néked élte bús regéjét.... Hallgasd meg, értsd meg és.... gondolkozz fölötte.

»Csillag valék. Magasban éltem. Elérhetetlen, büszke voltam. Sugár övezett, tiszta, fényes.... Hazám az égbolt végtelenje, társaságom a csillagok myriádja. Földi por, szenny nem hatott föl hozzánk: tiszta, nyugodt, fényes volt minden körültem — vakító fényes és.... *hideg*....

Évszázadok jöttek, mentek, s mi folyvást keringtünk a mindenség kiszabott útján, egy irányban, változatlanul. Társaim lehet, boldogok voltak, lehet, hogy nem. Mit tudtam én azt akkor!? Sohasem kérdezhettem meg tőlük az elválasztó távolság mérhetetlen nagysága miatt.

És közelednünk nem volt szabad; nem engedte az a láthatatlan zsarnok erő, mely sugárszálainknál fogva vezetett, mely a világok útjait kimérve, a csillagáramok folyását megjelölte.... Láttuk — de kerültük, nem ismertük, nem szerettük egymást.

Vajjon a »többiek«-nek van-e szívük? ... Oh, mint szerettem volna tudni én ezt! Olyan hidegnek, közönyös büszkének láttam valamennyit mint.... mint talán ők engemet. Ugy tetszett, mintha mindenik nagyobbnak, fényesebbnek tartotta volna magát a többinél.

Nem hallottam e vég nélküli örök némaságban más hangot soha, mint saját szívem dobbanásait.... mert énnekem hajh! volt és van szívem.... s pusztító tűz emésztett benne ott fönt. Egy *szívre* vágytam. Egy csillag szívére, mely — mint enyém — ég, lángol, vágyik, érez.... s csillagrajomnak milliói közt is magányosan, társ nélkül bujdokoltam....

Irtóztató a gondolat: így élni, ki tudja meddig; tán az örökkévalóságon át — szeretet, szenvedés, küzdelem nélkül. Ezer érzélem lázadt föl keblemben s a zürzavarból szüntelen e rettentő kérdés riadt előmbé: *miért? mi végre?*

Nem leltem rá a mindenségben választ....

Pedig amely csillag egyszer tépelődni kezd, föllázad, az elveszett! S én éjeket tölték álmatlanul, virasztva, ezer tervet szöve-tépve, hogy a szörnyű kényszer jégkorláta közt ki utat találjak.

Igy folyt éltem — kitudja meddig?

Egy tündöklő, bűbajos nyári éjjel — midőn a hől aludni ment már — szomorúan ültem ki a tejút szélére. A »többiek« vetélkedve ragyogtak, felül akarva egymást mulni fényben.

Névtelen vágy kinja lepott meg.... a sötétkék égbolt fonséges nyugalma elviselhetetlen gyötoremnek tetszett.... Nem tudtam sirni, *még* nem volt könnyöm, de óhajtottam a megsemmisülést!....

A végtelen csöndben egyszerre fájó-édes méla dalam hangja hatott föl hozzám a földről.

Letekinték: egy fényes, lángoló pontot láttam ragyogni ott lent, a bűbajos hanggal egy irányban.

Mi volt ez!? ... Egy csillag, mely *dalol*, tehát *érez*, él, talán *szenved*.... szeretni vágy, mint én, egyedül van.... *szívet keres*, mint én, én, én!....

Szívemet soha nem sejtett kéjérszet fogá el, midőn a dalt nemcsak hallottam — érteni is kezdtem.

Regélt nekem boldogságról.... soha ki nem alvó lángról, szenvedélyről, mely eléget s ölelése újra éltet.... szerelemnek kinja, kéje, üdvössége szólt belőle....

Sugárain meg-megremegtek. Mi történt szívemben? Nem tudom. Akkor se tudtam.... de éreztem, hogy vonz az *ismeretlen*. Éreztem, hogy nincs hatalom, erő, mely leköszön, visszatartson, hogy menni, futni kell....

Kiszakítam magam a csillagraj köréből és lesiklotam a mérhetetlen magasságból le, le a mélybe.... Elhagytam az *öröklét* tündöklő hazáját s a földre szálltam, egy *pillanatnyi* üdvért, egy atomnyi melegért abból a tűzből, melytől a zengő földi csillag égett, hogy

ráomoljak izzó kebelére s aztán, ha kell, egy percnyi kéjben, kinban haldokolva együtt oszljunk szét a semmiségbe....

S midőn leértem, mit találtam? ... A tűz *utolsót* lobbant; fénye egy alvó lény arczán törött meg; egy pásztor volt.... *közönséges halandó*, kezében még a *most már* hallgató sip.... Aztán.... nem láttam mást, mint szürke hamvat, füstölgő üszköt, kormot, port körültem, nem hallottam, csupán a szél sirását. Ott álltam.... oh! oly dermesztő hideg volt és fáztam.... fáztam, jobban mint az égen. Rémes, sötét, halálos némaság volt; rohantam volna vissza... ám hiába! késő vala... *a föld érintve volt már*.... hozzám tapadt a *rög* és nem bocsátott!

Az iszonyattól *földbe gyökereztem*; sugárzó szála szép aranyhajamnak *hőszinü* lett a kintől, rettegéstől. Csak szívem őrizé meg égi színét: *arany* maradt és *tiszta*, mint előbb volt — de büszke fénye megtört.... nem sugárzott.

.... Az ébredő nap biboros világa egy ismeretlen bús virágra hullott; ezüst-szirmu, arany-kelyhü virágra, mely könnyes arczczal folyton ég felé néz és vissza vágyik elhagyott honába.

.... Azóta évről-évre, pásztortüzek ámitó csalfa fénye sok mennylakót csábit alá a földre.... mind azt hiszik — mert vissza egy se térhet — a *boldogság* vár s tart lekötve itt lent. Am visszavágyunk mind a szép hazába, hol bár hideg, de béke, tisztaság van.... s itt kell maradnunk.... *nem bocsát a rög*.

S ez mindig így lesz amíg ember él, pásztortűz lángol és a dal beszél....

.... Szerelmes »Margitok« olykor merengve leszakitnak közülünk egyet-egyet s bánattól ősz hajunk szálaakra szedve, tündödvén kérdik: *»szívből? mind-örökre?«*.... És tépett szívünk, mely hitt és csalódott — aggódva értük, óva-intve őket, hisz mindmegannyi csillag a leány is, tündöklő, égi-tiszta, mint mi voltunk — halkan susogja: *színből egy kicsit sem*.

Ám hasztalan. Az *első* Margit óta mind azt hiszi csak, ami lelke vágya: *»szeret, hiven szívéből mindörökké«*....

S a csillagok csak hullnak, hulldogálnak.

SAISON.

A bájfalusai dalárda.

— Pillanat-fölvételek. —

Dalfi Gigás, a bájfalusai dalárda vezérlő karnagya, érdektársaival megérkezik a fővárosba. A perronon hordárok, bérkocsisok és más szolgálatkész szellemek fogadják, mire a bájfalusai dalárok elzengik a dalárda jelmondatát:

Föl a dalra!
Föl a dalra!
Föl a dalra!

Mikor már fönn vannak a dalon, konstatálják, hogy a fővárosi előkelő közönség színe-java tüntető melegséggel fogadta őket és ezt száz szóban megtelegrafálják a »Bájfalusai Tárogató«-nak. Azután örült kokárdákkal és nemzetiszínű kalapszalagokkal fölfegyverkezve, végig vonulnak a főváros utczáin, hetyke, ruganyos léptekkel járkák be a legnépesebb helyeket és tulhangosan társalognak. Az áldott közfigyelem feléjük fordul, néhány lábtülművész-növendék éktelen rikácsolással köszönti őket:

»Üdv a lelkes dalároknak!«

A bájfalusai dalárda egyhangulag mosolyog és boldogan táviratozza a »Bájfalusai Tárogató«-nak: »Meleg fogadtatás egyre

tart. Közönség rokonszenve utczán fokozódott. Diadalüvöltések kíséretében vonultunk végig az utczákon. Siker biztos!»

Azután Dalfi Gigás tanácsára valamennyien a józsefvárosi »Alvó oroszán« című vendéglőbe vonulnak és miután másodszor is elénekelték a dalárda jelmondatát, neki látnak a sörital fogyasztásának.

*

Az asztalfőn Dalfi Gigás vezérő karnagy foglal helyet. Feltűnően kék nyakkendője, feltűnően sárga kabátja, feltűnően zöld kalapja és feltűnően piros cipője van. Különben nincs rajta semmi feltűnő. Haját »a la dalár« viseli, az összhangzattan leg-
elemibb szabályaival is daczolja.

Mikor a sörital fogyasztásában már jelentékenyen előrehaladtak, fölkel Dalfi Gigás ur és rövid félórai fületlen és farkatlan felköszöntőben az ünneplő székes fővárost élteti. A bájfalusai dalárda rázendíti a jelmondatot, mire a korcsmatulajdonos bezáratja az összes ablakokat és kijelenti, hogy az »Alvó oroszán« nem jó föllármázni.

A bájfalusai dalárda ezután újból táviratoz és Dalfi Gigás sikerült tószájának ismertetésén kívül, a banketező társaság vidám hangulatát is ecseteli.

Végre összpórábát tartanak és mindenekelőtt azt kérdezik egymástól: »Mi zengi tul a bérceket?« Erre rögtön azt válaszolják: »A hir, a hir!« Azután tömegesen végigmennek az ormódi temetőn, miközben piros bársony keszkenőiket érthetetlen módon elvesztik. Miután ünneptélyesen kijelentették, hogy piros bársony keszkenőjüket nem bánják, csak a régi szeretőjüket sajnálják, áttérnek a kerek erdőre. Valamennyien ugyanazt a kerek erdőt járkák és ugyanazt a barna kis lányt (= viola) várják, még pedig a féltékenység legcsekélyebb jele nélkül. Ezt a jó egyetértést egy kis földrajzi értekezéssel pecsételik meg, amennyiben egyhangulag konstatálják, hogy a Kolozsvártól Beregszászig vezető út nem mondható valami tulságosan távolinak.

Időközben megelégték a söritalt és egyéb élvezetek után sóvárognak. Dalfi Gigás vezérő karnagy tanácsára tehát elhagyják az »Alvó oroszán«-t és melegebb vidékre vonulnak.

*

A »Fiume« szab. kir. városról elnevezett kávéházban mindenekelőtt kiki megissza a maga »nagy feketé«-jét. Azután az egyes szolamok szerint különválnak. A tenoristák (Tenor I., Tenor II.) mint fiatalabb, léha emberek, a hölgyzenekarokat tisztelik meg jelenlétükkel és úgy telepsznek föl a billiárd-asztalokra, mint a dalos madárkák az ágakra. A basszisták ellenben (Bassus I., Bassus II.) már élemedettebb emberek lévén, azt tartják:

»Igyunk barátim, rövid az élet, örök a sir!«

Ők tehát folytatják az italozást és nagymennyiségű konyakokat, vanília-liköröket, knikebájnokat és hasonló jókat fogyasztanak el. Időközben összetalálkoznak idegen dalárokkal, eléneklik a jelmondatot és rögtön összpórábát tartanak. Az idegen dalárok ugyan egészen mást énekelnek, mint ők, [de azért a próba fényesen sikerül.

A bájfalusai dalárda azután valahogyan ismét csak együvé kerül és folytatja a fölfedező körutat. A külső kerepesi-ut valamelyik félreeső kávéházában farkasszemet néznek néhány rakoncátlanlódó lódoztorral, aminek barátságos hajbakapás a szomorú következménye. Eléneklük a jelmondatot:

Föl a dalra! Föl a dalra! Föl a dalra!

Azután előveszik a bájfalusai fütőkösöket és tülekedni kezdenek. Dalfi Gigás csakhamar veszedelmes hasonlatosságba jön egy tépett harci lobogóval, de azért a »Bájfalusai Tárogató«-nak mégis csak azt táviratozzák: »Siker óriási. Legelőkelőbb zeneintézeteink tárt karokkal fogadtak. Művésznők meghódoltak.

Lelkesedés niagaraszerű. Majdnem szétszedtek minket, Dalfi Gigást remek vezénylete miatt alaposan megbúbozták.«

*

Miután a dalárversenyéről — tökéletes rekedtségnek okáért — diskrétil távortartották magukat és az ünneptélyes közgyűlésen — józansági hiányból — nem jelentek meg, Dalfi Gigás vezérő karnagy elnöklete alatt kivonulnak a czirkuszba. Dalfi Gigás kijelenti, hogy ő fekete álarczban oda fogja vágni Robinettit, mire a dalárda elénekli a jelmondatot és Robinetti odavágja Dalfi Gigást.

Az így szerzett tíz forintért vesznek egy remek kiviteli arany lantot, mely egyszersmind ébresztő óra is és ezzel a dalmi trophéával a dalárda hazatér Bájfalura. A »Tárogató« vezérczikkben üdvözli őket, daláraink eléneklük a jelmondatot:

Föl a dalra! Föl a dalra! Föl a dalra!

azután készülni kezdenek a legközelebbi országos dalárünnepeyre.

Reporter.

Erkel Sándor.

A király-utczában van egy meglehetősen közönséges kávéház, mely arról nevezetes, hogy a legjobb billiárd-asztalok ott vannak. Az egyiken szok naponta egy torzomborz szakállu, erős termetű uri ember, mogorva, szótlanul egymásra halmozni serieseket. Ez az uri ember arról nevezetes, hogy egyike a legjobb billiárd-játszóknak és arról, hogy Erkel Sándornak hívják.

Mert ez a név nevezetesség minálunk. Olyan, mint a Pulszkyaké. Egyik szimptomája a legörvendetesebb folyamatoknak, mely egész tehetség dinastiákat hoz létre. Ime, az agg zeneköltő felosztja tehetségét négy fia között és ezek megélnék ebből az örökségből. Gyula, Elek, László mind tisztességes zeneművészek. Leginkább az apjukra ütött azonban a legfiatalabb, a Sándor. Ebben meg van apjának nagyszabásu zeneművek iránti érzéke s a nagyobb feladatok megoldásához szükséges erő. Már tizenkilencz éves korában irt operát. Akkor a fiatal munkavágy türelmetlensége iratta meg vele *Csobánczot*, azóta éretten, megfontoltan dolgozik s lemondott a nagy produktivitásról. Az ujságok mindig tudnak róla, hogy Erkel Sándor új operán dolgozik, de eredménye alig látszott. Végre most a téli saisonban fogjuk megismerni sok évi munkája gyümölcsét: *Toldit*.

Mint karnagy a legkedveltebb operánknál. Praecise, határozottan dirigál s az énekeseknek megad minden jelt. A mellett zenei memoriája oly óriási, hogy sok darabot könyv nélkül vezet.

Daláraink, a kik most egybegyűltek, éveken keresztül sokat köszönhetnek neki. Szóval, a hol zenéről van szó, ott szó van Erkel Sándorról is.

De Erkel Sándor más téren keresi a dicsőséget. Az ő legnagyobb diadala az, ha a karambol-asztalon nagy seriest csinál.

Leány-gimnázium.

XVI.

Házaspárok most és a jövőben.

1892.

Férj: (Hazajön az iskolából. Csönget. A felesége nyit neki ajtót.) Nini Dudus, maga már a csengetésről rám ismer? (Megcsókolja a feleséget először, azután még egyszer.)

Feleség: Oh ez nem olyan nagy tudomány, mint maga hiszi... mi a férjünk csöngetését megismerjük már menyasszony korunkban. Nem is érdemlem meg a csókjait. Ime, (pajkosan átöleli és megcsókolja a férjét) visszaadom azokat. De elfáradt, ugy-e édes?

Férj: Képzelteti drágám, hogy nem nagy élvezet órákon át abban a fülledt, rosszlevegőjű szobában ülni, ahol most a vizsgákat tartottuk. De hála istennek, ma már vége mindennek... Ad egy kis friss vizet?

Feleség: (Ijedten.) Hisz magának borzasztóan fátyolozott a hangja, magának a torka fáj. (Az ajtóhoz rohan.) Mari, Mari! Hamar egy kávéskanálát, vagy nem, megálljon, hozom magam. Így ni... már itt is vagyok. Nos, most nyissa ki a száját! Ugy, most mondja ááá... ááá...

Férj: Áááá... áááá...

Feleség: Rettenetes. (kezét tördeli.) Magának torokgyuladása van és erről nem szól nekem, ezt titokban tartja... (sir.) Maga már nem szeret engem.

Férj: De édesem, nekem semmi bajom. Csak a torkom száradt ki egy küssé.

Feleség: Nagy ég, már beszélni sem tud. Mari, hamar az orvosért... maga pedig öblögesse a torkát sósvízzel.

Férj: (Megteszi.)

Feleség: No, most mutassa újra a torkát... (A kanállal ismét leszorítja a férj nyelvét,) mondja megint áááá... ááá...

Férj: Áááá... áááá...

Feleség: Nagyszerű, látja, jó volt a sósvíz... De most lefekszik, mert magának láza is van... Magának a feje is fáj. (Vizbe márt egy kendőt, azután a férje homlokára teríti.)

Férj: De Dudus, maga úgy bánik velem, mint valami zsarnok a rabszolgájával. Ha mondom, hogy semmi bajom...

Feleség: Maga csak megnyugtanni akar engem. Feküdjék szépen le és próbáljon aludni... én majd virrasztok...

Férj: Még csak az kellene... Ha maga le nem fekszik, akkor mindjárt igazán beteg leszek...

Feleség: Na jól van. De előbb mondja még egyszer.

Férj: Hogy szeretem-e?

Feleség: Nem... mondja még egyszer ááá... áá...

Férj: (Boldogan fölsóhajt.) Istenem, mennyi gyöngédség... ááá... ááá...

1905.

Feleség: (Este 8 órakor jó haza a klubból, hol a kollegákkal a másnapi teendőket íránt konferáltak.) Jó estét uram! Megkértem kissé, de agendáim nem engedtek előbb jönnöm. Reményem, már vacsoráltak? Mondtam, hogy ne várokozzanak reám. Alszik már András? (A férj a bölcshöz támolyog és a bétét ringatja.) (Leveti felsőkabátját, kalapját.) Ah... csak most veszem észre: kendő van a fején?

Férj: Egy kis fejfájás...

Feleség: (Megtapintja férje pulzusát. Fejét rázza. Homlokához nyúl. Fejét még jobban rázza.) Uram! Önnek nagyon is fáj a feje; láza van. 40-5-edre fogadni mernék.

Férj: Nos, fájni épen nem fázom.

Feleség: Ön alig tud beszélni... Lássuk a torkát... (Szakértelemmel leszorítja egy kanállal férje nyelvét.) Hatalmas angína; pompás difteritisz-szé fajulhat. Ön lefekszik, érti. Hozatott ma

jeget? Sejttem, hogy nem. Nos hozatok — azt fogja nyelni. Addig is egy kis sósvízzel öblögesse a torkát. (Kimegy.)

Férj: Oh Istenem! mikép adjak hálát neked, hogy orvos-feleséget adtál?! (A cseléd jön és hozza a sósvizet.)

Cseléd: Azt mondta a doktorné nassága, hogy ezzel öblitse a nasságos ur a torkát. Ő a labdatoriumban dolgozik s csak egy félóra mulva jön be. (Elmegy.)

Férj: Oh ennek az asszonynak párja nincs: nem nézheti kínjaimat... inkább be sem jö. (A torkát öblítgeti, majd ujjabb borogatást rak homlokára. A kis baba megint nyugtalan. Ringatja. A feleség ismét bejő.)

Feleség: No jobban érzi magát?

Férj: Köszönöm, (fuldoklik) azt hiszem, igen.

Feleség: No majd ordinálok valami orvosságot. (Papírt vesz elő és ír; közben-közben olvassa.) kali... chlorici... aqua... dest... detur... signetur... most már jól van: mire hazajövök, olyan egészséges lesz, mint a pinty.

Férj: Még elmegy?

Feleség: Nem megyek, de utazom: holnap reggel.

Férj: Mit... te elutazol?

Feleség: Hát mi van abban, hogy úgy megijedsz?... Holnap lesz az orvosok és természetvizsgálók huszonharmadik vándorgyűlése Brassóban: onnan én nem hiányozhatom. Felolvasok... az első toast az enyém... Te azalatt öblítsd szép szorgalmasan a torkodat, nyelj sok jeget s majd jobban leszel. Holnap korán reggel utazom s nem akarlak benneteket zavarni. Isten veled! (Kezet szorít férjével, aztán a bétéhez lép. A kis angyal álmában mosolyog s csókot dob kacsóival. Tán az anyja dicsőségéről álmodik?) Ez is rendben van. (Férjéhez.) Szervusz!

Férj: Isten veled kedves feleségem! Szerencsés... (a többi a feleség már nem hallja. Kiment.) Jaj, fejem. Jaj!, jaj a fejem! (Ujjabb borogatást rak rá. A kis baba ismét nyugtalan. Odamegy, ringatja.)

— Ó házas élet be gyöngyélet is vagy te ily tudós angyal oldalán!

Penelopé.

XVII.

Ha leányom lesz, nem csak nagyon jól neveltnek, műveltnék szeretném, de tele tömném a fejét tudománnyal (persze ha a fogékonysága nem hiányzik), neki alapos ismereteket kellene szereznie s ép úgy kiképeztetem valamely szakmában, mint ha fiu lenne, még akkor is, ha gyakorlatilag nem vehetné hasznát tudásának.

Miért?

Ha a sors mostoha lenne iránta, ne legyen még sem boldogtalan, ha pedig a szerencse kedveltje, tudjon igazán nagyon boldog lenni.

Elsa.

XVIII.

Mint minden intézménynek úgy ennek is meg vannak előnyei, melyek azonban fel nem érnek a nagy hátránnyal, hogy a leányból nem asszonyt, hanem tudóst nevel, már pedig a leánynak főzni, sütni kell, mert ő első sorban családjának és csak azután él a társadalomnak.

Deutsch Piroška.

*

Zárószó.

Midőn *A Hét* a leány-gimnázium ügyében föltette kérdéseit, egészen objektív álláspontot akart elfoglalni. A maga részéről a kérdéshez hozzászóltott pro is, meg contra is, úgy hogy a beérkezett válaszokról is egészen objektíve számolhat be. Láthatták olvasóink a közölt válaszokból is, hogy a megejtett szavazásnak egyhangú eredménye nem lesz, de meg lehetett belőlük körülbelül itélni, hogy az eredmény a leány-gimnázium javára, vagy hátrányára fog-e eldőlni.

Nos, a leány-gimnázium győzött, még pedig jelentékeny szavazattöbbséggel. A beérkezett nyolczvankét válasz közül csak huszonnégyen nyilatkoztak ellene; kettő pedig megszorításokkal mellette. A dolog természetéből folyik, hogy a három kérdéstről mindegyik válasz egyértelműen nyilatkozik, úgy, hogy a ki kíváncsi tartja a leány-gimnázium felállítását, az egyszersmind a humanistikus pályák megnyitását is óhajtja a nők részére és a házasságra nézve nem lát ebben semmiféle veszélyt.

Nagyon sok érdekes momentumot találtunk e hosszabb, rövidebb levelekben, melyeknek majdnem mindegyike közlésre méltó. Fájdalom helyünk szűk volta határt szab nekünk, melyet tul nem léphetünk. A legérdekesebb vonások, hogy a válaszok nagyobb része nagyfokú lappangó munkavágyról és tetterőről tanuskodik, mely felszabadulásra vágyik: A mi hölgyeink (a többségről szólunk, mert ők képviselik most már a közvéleményt) szinte tiltakoznak egyik krónikásunk azon fel fogása ellen, hogy a nők boldogsága a semmittevés, melyről kár volna lemondani. Nem akarnak pusztán szépségükkel, vagy nőiességükkel szerepelni, hanem munkát kívánnak, ép úgy, mint a férfiak.

Sűrűen utalnak arra is, hogy a nőket munkára engedvén, a házasság tisztasága csak nyerne; mert míg a mostani viszonyok között a lányok függőségük érzetében válogatás nélkül elmennek a legelső férfihoz, aki el akarja őket venni, addig, ha a saját erejükre is támaszkodhatnak majd, inkább lesznek tekintettel a rokonszenvre és szívbéli vonzalomra. A tudós pályára lépő nőket a háziasság iránti fogékonyság elvesztésétől sem kell féltetni, mert aki meg tudta tanulni az orvosi tudományokat, az még menyasszony korában elég könnyen tanulhatja ki a házvezetés titkait is, a mint ehhez akárhány garçon-ember is fényesen ért. Szóval nincs ok semmiféle aggodalomra, de nagy szükség van rá, hogy a leány-gimnázium eszméjéből mihamarabb valóságos leány-gimnázium váljék.

Gyöngédebb, néhol kedvesebb hangokat pengetnek a leány-gimnázium ellenzői. Olykor az ironia, a malícia, a guny is hallatja magát, de nagyjából komolyan, nagy melegséggel szólnak a levelek a nő tulajdonképeni rendeltetéséről, melytől nem lehet elvonni a nélkül, hogy a házi tüzhely poéziséből ne veszítene. Jellemző, hogy míg a leány-gimnázium pártolói között csak elvétve akad asszony, addig az ellenzék körében csak elvétve akad leány. Amiből lehetne ugyan azt következtetni, hogy bizonyos ifjai buzgalom és idealizmus sugallja amazok praktikus felfogását, de viszont az ellenzéknek is szemére lehetne lobbantani, hogy könnyű nekik a házi tüzhely poezise mellett kardoskodni, a mikor nekik már van, de mit csináljanak azok a házi tüzhely poezisével, akik nem bizonyosak benne, hogy lesz-e nekik?

Szóval a kérdés a nők részéről is el van döntve, még pedig a leány-gimnázium javára. Az eszme lanceirozói bátran tekinthetik a nyolczvankét válaszból kitűnő eredményt az általános véleménynek, mert hiszen olvasónőink nagyrészt ép abból a társadalmi osztályból valók, a

melyre az intézet megalapításánál főleg számitanak. S hozzátehetjük azt is, hogy olvasónőink annak az osztálynak legintelligensebbjei, a legműveltebbjei közé tartoznak, amint az az adott válaszok ügyes, szellemes és talpraesett megírásából is kitűnik.

Végül úgy a magunk nevében, mint az ügy érdekében köszönetet mondunk azon nőolvasóinknak, akik felhívásunkra szívesek voltak bennünket feleleteikkel fölkeresni és ezáltal a kérdés tisztázásához nagy mértékben hozzájárultak.

A Hét szerkesztősége.

INNEN-ONNAN.

✱ **Tápé.** Ez a név maradandó lesz. Ha majdan a magyar alkotmányosdinak Homérja támad, époszában Tápé körülbelül azt a szerepet fogja játszani, amelyet az Iliásban a szép Heléna. Pedig Tápé korántsem viruló szép asszony, hanem sivatag alföldi falu és választókerület, valahol Szeged körül, Csongrádban. Valahol Szeged körül Csongrádban van egy híres ember, Sima Ferencznek hívják, akiről sosem tudta ezelőtt a világ, hogy valahol Szeged körül Csongrádban híres ember és, ha az, miért az. Ez a nagy világ tudtán kívül híres ember föllépett még a télen ellenzéki képviselőjelöltnek Tápén. De Tápé mandátumáért alkotmányos harczra kelt véle a kormánypárti dr. Lévy József. Mi lett volna, ki lett volna Tápé képének viselője, ha a harcz csupán alkotmányos költségű alkotmányos harcz marad, az nem tudható, de miután azt az ismeretlen Szeged körüli csongrádi híresség lelkes hivei egy kis valóságos „gyöpre magyar!” harczczal toldották meg (holott januáriusban gyöp még Tápén sincs) a kormánypárti sereg szétveretett s a kormánypárti jelölt megbukott. De a Tápéért folyó harcz még csak ezután kezdődött el igazán. A képviselőház bíráló bizottsága azt találta, hogy nem okvetlenül az a többség, mely furkósbotilag erősebb. Hátha véletlenül Tápé minden Robinettije ellenzéki volt? Az ilyen Robinettiek kisebbsége leverheti a kormánypárti többséget, ha az véletlenül csupán csak tápéi Massonokból áll. Az első választás tehát semmit sem ért, — kezdjék a dolgot még egyszer. Győzzön most már nem az erősebb, hanem a több. Erre aztán a kormánypárt ahelyett, hogy több szavazót szerzett volna, több jelöltet szerzett. Volt egy nap — hosszabb, mint a többi, mert ez megállt az égen bámulni a tápéi csodát — melyen nem kevesebb, mint tizenkét kormánypárti jelölt ugrott sorompóba Sima ellen a tápéi mandátumért. Most már Tápé híre és véle Sima híre is szétment a nagy világgá; mert mégis csak érdekes kerület lehet az, melyért ennyien versengenek s mégis csak hatalmas férfi lehet az, aki ellen az alkotmányos bajvivók egész flórája vonul ki. Hanem, mielőtt a tizenkét kormánypárti jelöltek agyonüthették volna Simát, elkezdtek előbb egymást kölcsönösen agyonütögetni. Azt mondták, hogy aki azután közülök utoljára megmarad, az nagyon erős ember, az már üsse agyon Simát egymaga. Az alkotmányos intrigua dorongjával egy új kormánypárti jelölt agyon is vert kollégái közül mihamar tized. Ő maga a tizenegyet jelölt volt, de még itt állt a tizenkettedik, — ez pedig ép az volt, aki már a télen is ütközött Simával. A No. 11 és a No. 12 most elment a Boszorkányszigetre azon föltett szándékkal, hogy négy gentleman és két gentleman orvos (csupa agyonvert jelölt) jelenlétében valamelyik a másikat, vagy pedig kölcsönösen egymást, agyonlője. Egymást ugyan nem lötték agyon, de a tápéi jelöltségnek mind a ketten löttek. Most már Tápé egyetlen jelöltje Sima maradt, kinek híre a Szeged körüli Csongrádból ilyen előzmények után úgy elterjedt, hogy Angliában Gladstone diadalain kívül csak Sima jelöltségéről beszéltek.

Végre elérkezett az új választás napja — s ekkor hirtelen ismét két egészen friss kormánypárti jelölt bujt ki tudtán és akarátán kívül Sima ellen. A választási elnök azonban úgy látszik keveselte, hogy annyi harczok tárgyaért Tápiért most már csak ennyi legyen az egész küzdelem s föltévé reggeli fél kilenczkor cseperke kalapját, ajánlotta magát s azt mondta, hogy ő ma nincsen választódsi kedvben. A tisztelt választó polgártársak jöjjenek el máskor, — ma nem kapnak képviselőt. Sima azonban erre méltán beburkolózva az üldözött ártatlanság hóféhér köpönyegébe, szebb, magasztosabb, nagyszerűbb és híresebb lön, mint volt valaha. A kábel vitte meg hírét Amerikába s mind a föld többi tengerentúli részeibe. A chicagói világkiállítás területén indignációs meeting tartatott a tápi atrocitások áldozata Sima Ferencz érdekében, Sidney Ausztrália fővárosa pedig lobogó-diszt öltött s minden zászlón ez a felirat diszlott: »Sima — for ever!« Így csinálták meg Csongrád-vármegye anti-Sima bölcsei nagy és igazán híres emberré Sima Ferenczet. Ha szép simán be engedik jutni a parlamentbe, sohasem viszi ennyire. De most már csakugyan jöjjön is be az a Sima a házba végleg. Talán a Sándor-utczában még elvesztheti a Tápién szerzett világhírüséget.

* * *

☆ **A mennybolt parvenuje.** Parvenu tempo sokáig fukarkodni, kuporgatni, uzsoráskodni s azután, mikorra már nagy töke van együtt, egyszerre örült, henczegő pazarlásra fordítani a dolgot. A szatócs tesz így, aki tavasszal spenóton, nyáron görögdinnyén, ősszel kenyéren, télen pedig krumplin él — valameddig ki nincs a kerek milliója. Amint azonban a millió megvan, máról holnapra egyszerre nagy urrá lesz. Roppant vastag aranylánczot vesz, brillant tűt ragyogtat nyakkendőjében s minden egy ujára huz három usque négy gyűrűt. Mikor pedig kezdet megymosni, előbb pirossal kivarrott szalmasárga keztyűbe bujik. Egyszóval az ujdonsült milliomos, ki addig csak tengett, most egyszerre ragyog s pazar fényével elárasztja és gunyos bámulatba ejti az egész világot. Az ideci nyarunk napja egy ilyen kiállhatatlan parvenu. Okvetlenül valami új jöttmentje az égboltnak, amelyik most ragyog a közepén és nem a jó főnemesi családból való régi Phöbus. Phöbus egy isteni ur volt, az nem tehet olyant, amit ez ideci nyarunk napja tesz velünk. Az ideci nyár napja a két nyári főhónap alatt folyvást zsugoriskodott, takarékoskodott sugaraival. Az emberek junius-juliusban szinte dideregtek s aratásra alig aranyosodó termények epedve csengtek egy kissé több hő, több sugár után. A nap azonban csak fukarkodott, csak kicsinyeskedett. Végre azonban átnyaraltunk s learattunk úgy, ahogy s nem volt többé égető szűkségünk égető sugarakra. Maradj magadnak vén zsugori, gondológ, — most már bőkezűséged nélkül is szépen megleszünk. Jobb is, ha nem melegitesz ránk nagyon, — hűvösben kellemesebben cséplünk el s jobban megvédekezünk a kolerától. Hanem az uzsorás tőkéje már tulütött a millión — s mindazt a hőt és ragyogást, melyet egész nyáron összekuporgatott, egyszerre zudítja ránk s majd elégeti a világot. Árnyékban 34–40 fok Réaumur, — ez valóban olyan pazarlás, amiben nincs már semmi kedves, semmi hasznos. Ez otromba parvenu-tempó, semmi más.

* * *

☆ **Homouzion és homoiuzion.** Hirlapirodalmunk egyik legkedvesebb embere Szemere Attilának írja magát. Ellenben az az urambátyám, aki legkedvesebb ember valamennyi urambátyáim között, ó-dívatú ünneplőjének legfontosabb darabját Attilának mondja ki. Bevallom, hogy én magam sem az Atilla sem az Átilla párthoz nem tartozom; az én szerény különvéleményem szerint az Atilla, vagy atilla sem nem Atilla, sem nem Átilla, hanem egyszerűen Atilla, vagy atilla. Ha nagygyal irom, értek alatta egy rettentő hun királyt, de akkor is csak a »rettentő« jelzőben adok neki egyszerre két »tt« betűt. Ha kicsinyen irom, zsinóros testhez álló kabátot értek alatta, de ekkor sem adok az első magánhangzójára ékezetet. És ezzel rám nézve be is van

a kérdés fejezve, miután én igen nagy lelki nyugalommal viselem el. ha *Heinrich* és *Ballagi* professzor urak, látván az én atillás ortografiámat, azt vélik, hogy én nem tudok ortografice írni. És, bárha így vélekednek is vala, nekem soha egy perczre sem jutott volna eszembe az a vakmerőség, hogy akár az egyik, akár a másik professzor ur ortografiájában, vagy egyéb tudományosságában kétkedjem. *Heinrich* professzor ur Szemere Attila urral ért egyet és »Attilát« két »tt«-vel írja. Jól teszi, ha ez így esik jól neki. Viszont *Ballagi* professzor ur urambátyám-párti és neki az »átilla« írásmód esik jobban. Semmi kifogásom ellene. Akár így, akár úgy írja az ember ezt a szót, amiatt egészséges maradhat és élélhet boldogan holtáig. Hanem hiába, a két professzor ur nem fogja fel ezt a fontos kérdést olyan filozófi léhasággal, mint magam. Ők serompóba állnak harczolni, — kiki a maga írásmódja mellett. A tusa, melyet vivnak, elkeseredett és iszonyatos. Valódi hunok harcza, ha ugyan nem hunnok harcza. *Heinrich* nyilván német ősi irodalmi tanulmányaiból nyerte azt a meggyőződést, hogy »Ettel« király nevét hunnúl »Attilának« kell írni; ép oly bizonyosan, aminthogy az ő nevét sem szabad a magyaros kiejtés szerint »Hejnrik«-nak, vagy éppen »Hájnrík«-nak írni. *Ballagi* ellenben nyilván a magyar közkejtés nyomán erősködik az »Átilla« írásmód mellett, arra gondolván, hogy az ő nevét is abszurdum lenne »Balaggi«-nak írni. Szóval más-más malomban örlet mindenik, megfélekedzvéen arról, hogy voltaképp két Atilla-monda van: egy germán, melynek alapján *Heinrich*nak van igaza és egy magyar, mely ha a germán monda után készült is, inkább a *Ballagi*-féle írásmódnak kedvez. Hiszen a két külön nemzeti monda magukat a hunokat is más-más fajta népek véli; a német monda után következtetve, Ettel király népe germán nép volt; a magyar szerint pedig a hunok a magyarok elei valának. A franczia *Rimbaud* történettudós szerint pedig az ugynevezett szittyánépek — akik közé a hunok is tartoztak, sem nem germánok, sem nem ősmagyarok, hanem őszlávok voltak, — elei a mai oroszoknak. Kinek van mindebben tökéletesen igaza, annak positiv tudása nélkül eddig is elvult a világ s megtörtént az országos dalárünnepély s ezután is csak elleszünk valahogy. Végre is az egész hun és Atilla-dolog nagyon régen volt, talán igaz sem volt. Az egészben ma a legérdekesebb momentum a *Heinrich-Ballagi*-féle kemény polémia, melyről azonban legközelebb már szintén meghozzák a lapok, hogy »lovagias ulon elintéztetett«.

* * *

☆ **C¹⁷ H¹⁰ NO³ H³ O.** A Kerepesi-ut egyik elegáns szállójából a minap egy haldokló párt szállítottak a klinikára a mentők. A férfi egy fiatal orvos volt, a nő egy szép uri asszony s — más felesége. Morfium befecskendéssel ölte meg az orvos az asszonyt is, magát is. Mert meghaltak mind a ketten. Az asszony itt hagyta férjét és kis fiát, miután már előbb ott hagyta őket. Ott hagyta őket, mielőtt még a fiatal orvost ismerte volna, — hiszen ezt, akivel önként ment a dicstelen halálba mindössze csak hat hete, hogy bemutatták neki. Hat hét — tehát elég idő volna ez arra, hogy egy tisztességes családbéli asszony és anya a szerelem egész tragédiáját elejétől végig játssza egy idegen férfival? Nem, — itt nem a férfi volt a csábító, hanem valaki más, aki a szerencsétlen szép asszony erényét már jóval előbb levette lábáról. Sőt nem is valaki, hanem csak valami, egy nyomorult vegy, egy orvosi recept nélkül ki nem adható veszedelmes patikaszer volt a csábító. E patikaszer neve: *morfium*. Harminczhárom ulánus főhadnagy nem olyan veszedelmes csábító, mint ez a mákból szűrt mérég, mely teljes vegyészeti diszruhájában úgy figurál, amint azt címűl irtuk e sorok élére. A veszedelmes csábító éppen úgy végez az ideges asszonynyal, mint a valóságos asszonybolondítók szokták. Előbb megszünteti az asszonynak valami fájdalmát; enyhén, kedvesen, rábeszélő hízgeléssel kezdi. Olyan ártatlannak, olyan jószágosnak mutatkozik, hogy az asszony kezdetben nem érti, mért beszéltek neki róla annyi rosszat. Hanem azután napról-napra követelőbb, szemtelenebb lesz. És, ha az asszony ekkor erős elhatározással

ki nem dobja, — vége mindennek. Igen, de a gonosz csábító mindenekelőtt az elhatározó erőt lopja ki az asszony szívéből és agyából. A morfinista nem képes akarni — teljesen rabja csábítójának és bárkinak, aki csábítóját lopva, vagy nyíltan hozzávezeti. S a csábító, mint egy vampir szívja áldozata vérének s mint ezer ördög kúszálja össze esztét s tépi szét minden erkölcsét. A legbecsületesebb asszonyt, a legjobb anyát beteg hetárává aljasítja. A morfinista asszony hűtlen lesz mindenkire s vétkezik bárkivel, — nem azért, mert nem szereti azt, akihez sorsa és becsülete csatlakozna s nem azért, mintha szeretné azt, akinek oda dobja magát, hanem csak azért, hogy gyilkoltathassa magát lassan, vagy gyorsan gonosz csábítójával. Ha egy morfinista asszony mindig bővében lehetne a morfiumnak, egyébként érényes maradna holtig. De ez az érény már nem lenne érény, — mert a szerelem önfeláldozó csodáira a morfinista már képtelen. Ugyanaz az asszony, aki megszökik azzal a férfival, aki morfiummal szolgál neki, megszökne esetleg egy asszonynyal is, aki megkeríti neki egyetlen vágyát és szerelmét — a morfiomot. Megszökne esetleg egyedül, ha tudná, hogy valahol morfiomhoz férhet — s nem bukott nővé, hanem tolvajjá lenne a morfiomért. — Ő, az a fiatal orvos, aki egy utolsó nagy injekcióval megölte magát is a szép morfinista asszonyért, akit szeretett, ép úgy, sőt jobban meg volt csalva, mint a férj, akit megcsalni vélt s az ő sorsa kettejük közül mindenesetre a tragikusabb. Végre is a férj úgy vesztette el nejét, mint egy nagy beteget. A morfinizmusnál nincs nagyobb betegség — s amit az asszony ebben a bajban cselekszik, az nem is beszenyező bűn, inkább csak nagy szerencsétlenség. S akit ilyen nagy szerencsétlenség ért, annak szent joga, hogy letörölvén könnyeit, ismét fölemelhesse fejét és szívét. Hanem az a boldogtalan öngyilkos orvos, az azt hitte magáról, hogy ő egy imádott szerető, pedig nem volt több, mint egy *nélkülözhetlen kerítő*. Az imádott a »C¹ H¹⁰ NO³ H² O²« volt.

* * *

— **Dalárdisták**, szeretett hazánkfiai. Láttalak benneteket czéltalanul bolyongani a főváros utcáin; azt is láttam, hogy kerestek valamit és nem találjátok: azt a bizonyos vendégszeretetet. Kedves jó uraim, hiában kerestek, olyan értelemben, mint az a ti képzeletetekben él, meg nem találjátok. Ti így képzelitek. A kolozsvári dalárda átrándul Debreczenbe. Nosza van sürgősforgás a jó debreczeniek között, török magukat, hogy egy vendéget kapjanak. Boldog, a kinek egy is jutott. Meg is becsülik. Azt se tudják, hová tegyék, mivel kedveskedjenek neki. A vendégszoba hűvös, illatos szentélye megnyílik, teljesen a vendégnek adatik át. Éjszakára már vetve találja a patyolat ágyat. Reggel a fröstököt, délben az ebédet, este a vacsorát. És milyen reggeli, ebéd és vacsora! A szíves gazdasszony minden leleményességét összeszedi, hogy szégyent ne valljon a ház és a vendég kedves emlékekkel térjen haza. No hiszen az kellene még csak, hogy a vendég korcsmában étkezzék. Kivéve természetesen a nagy bankettot. No de hát ez nem étkezés, hanem ünnepség. — A szíves vendéglátásért még nem is hálálkodnak olyan nagyon (hiszen a gazdának talán még jobban esett, mint a vendégnek), hanem azért alig várják az alkalmat, hogy visszafizethessék. Jöjjenek csak a debreczeniek Kolozsvárra, majd megmutatjuk, hogy mi is tudunk böcsületet. — A fővárosnak, legalább Budapest fővárosnak, nincs meg a nép jellege. Ilyen fajta vendéglátást hiában keresnétek. A főváros vendégszeretete abban áll, hogy megszavaznak 5—6000 forintot, ezt pedig egy fényes banketten el is költik és isznak az emberi kor legvégső határáig. Egyéb vendéglátást hiába keresnétek. Hogy a lakosság vinné haza a maga vendégét, arról szó sem lehet. Nagyon szegényesen vagyunk ehhez berendezkedve. Mi csakugyan nem tudjuk a vendégeinkkel, hova tegyük. Van salonunk, de nincs vendégszobánk. Ezer forintot fizetünk a lakásért, de egy ágyat nem tudunk adni kedves vendégeinknek; kénytelenek vagyunk a díványra megvacskolni nekik, vagy pedig ott a vendégfogadó. Azonban vala-

melyik este szívesen látjuk vacsorára. — Dalárdisták, szeretett hazánkfiai, ha ismét haza mentek, ne vigyétek rosz hírünket, hogy még szállást se adtunk nektek. Mi nem vagyunk rosszak, csak a lakásaink azok.

* * *

— **Aurel C. Popovici** olyan értelmű hirdetést tett közzé a bécsi hírlapokban, hogy 10 forintjával fizet minden Magyarország ellen izgatató cikket; havonként huszat is lehet szállítani, minél több, annál jobb. Az anyagot Popovici ur szolgáltatja. Ebből megtudjuk hát, honnan származik az oláh elkéséredés: 10 o. é. forintot hajt a konyhára minden lelkesedő kitérés. És Popovici ur nagyon élelmes, mikor ezen a már nem egészen szokatlan uton akar propagandát, szerezni. Ő, a hirdetés sok mindenről jó. Meg milyen kényelmes. Az embernek egy cseppet se kell zsenálnia magát. Magyar újságokban is olvasunk sok olyan dolgot, a mit másutt nem volna szabad elmondani. Pl. A borhamisítás büntetendő cselekmény. Azért hónapokon át olvassuk egy cseh firma hirdetését, melyben borsurrogatumot — 5 kiló ilyen porból egy hektoliter finom bort lehet előállítani — egyre másra ajánlja. És ennek a révén bizonyosan szállít is eleget. — Azt hiszem, senkinek se tűnnék fel, ha ilyen hirdetést is olvasna: Erőtlen, fiatal emberek jövedelmező mellék-keresetre tethetnek szert az esteli órákban. Bővebb tudósítást nyújt: *Betörő és Társa*, újpesti-ut 1079. sz.

* * *

— **Iglauiban** megint volt egy kis német-cseh összeütközés. Ez kevésbé érdekel bennünket, hanem igen is fontos következtetést vonhatunk le belőle. Azt hisszük, rájöttünk a nyomára, honnan erednek a hecczek. Iglauiban legalább az egész mozgalmat egy Moravec nevű üveggyáros rendezte. Tetszik már érteni? Ugy véljük, hogy minden mozgalom üveggyárostól ered. Mert mivel kell minden heccznek végződnie? Ablakbeveréssel. Így pedig, akármelyik résznek az ablaka verődik be, csak az üveggyárosé a haszon. — Vigyázzatok az üveggyárosokra!

* * *

— **A millenniumi kiállítás** csakugyan a Lágymányoson lesz. Minden körülmény oda mutat. Az intéző körök: a kormány, a főváros, az iparosok mind nagyon lágymányosan veszik a dolgot.

SZINHÁZ.

Népszínház. Szerdán nyílt meg újra. Tekintettel azokra, akik ilyen kanikulában színházba mennek, de nagy tekintettel Solymosi Elekre, a ki a melegtől nagyon szenved, a »*Sötét titok*« című ismeretes vízdramát adják egyelőre megszakítás nélkül. Jól esett a csekély számú közönségnek a valóságos víz látása és egy kicsit irigylet is azokat a boldog aktorokat, a kik benne lubiczkoltak. Egyéb baj nem esett.

Színészeti előkészítő-iskola. A színészegyesület nyugdíjpalotájában a jövő tanévben az operette-, népszínmű-, drámai és vígjátéki-szakra előkészítő-iskolát nyitnak meg. Az intézetnek tanárai: Horváth Zoltán, a színészegyesület alelnöke, Beödi Gábor, Ligethy Géza, Rosner Vilmos és egy tanár az elméleti tanulmány számára. A felvételi vizsgákat szeptemberben tartja egy bizottság, a melynek Váli Béla dr. közoktatásügyi miniszteri fogalmazó az elnöke. Az iskolának külön karképző osztálya lesz egy évi tanfolyammal. Az egész tanfolyam két évig tart. Beiratkozni lehet a színészegyesület palotájában augusztus 18-tól kezdve mindennap.

Városligeti premiére. »*Az ördögök*« a címe Kerekes Mihály kolozsvári színész népszínművének, melyet kedden adtak először

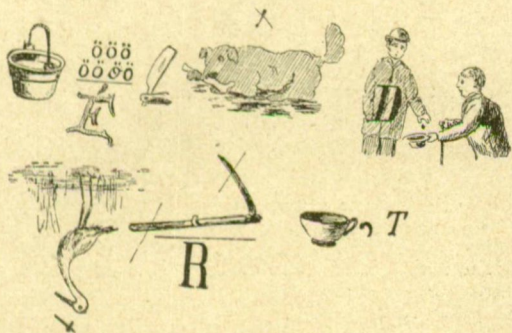
Uj opera Hubay Jenő, kinek *Alienorja* a mult saisonban a közönség osztatlan közönye és a sajtó barátságos vállveregetése mellett ért meg néhány előadást, most Ostendén uj operát fejezett be, melynek szövege Coppéénak »Cremonai hegedű«-je után készült. A dalművet előbb Brüsszelben fogják előadni, azután minálunk. Reméljük, hogy Alienorral szemben nagy mértékű haladásról fog tanuskodni.

Arckép-leleplezés. A budapesti hegyvidéki turisták elhatározták, hogy lefestetik Mérő János arcképét, elismeresül a buzgó fáradozásért, melyet a budai hegyvidék érdekében fejt ki. Az arckép-leleplezése augusztus 27-én este 8 órakor ünnepélyes díszlősen fog történni s Pucher József intéz az ünnepelthez üdvözlő beszédet.

IRODALOM.

Az orsz. m. daláregyesület negyedszázados történetét 1867-től 1892-ig írta meg a jubiláris országos dalünnepély alkalmára *id. Ábrányi Kornél*. A vaskos kötet, a daláregyesület monographiájának keretében hazai műviszonyaink fejlődési adatait is felöleli s mint ilyen különösen abban a részében, mely a dalárdák meghonosulását hazánkban és a 30-as és 40-es évek dalosegyleteinek viszonyait tárgyalja, bizonyos művelődéstörténeti értékkel is bír.

KÉPTALÁNY.

A 31. számban közölt képtalány megfejtése:

Szerelem ábrándjai.

A 32. számban közölt képtalány megfejtése:

Három a szent szám.

A 33. számban közölt képtalány megfejtése:

Négy szem közt sok történik.

Budapest, 1892. Nyomatott az „Athenaeum” irodalmi és nyomdai r. társulat betűivel.

Helyesen fejtették meg: Ujhelly Janka, Héder Irma, Justh Ernő, Pikler Andor, Kövesi Irén, Tóth Elsa, Hanke Leó, Pintér Gizella, Rankai Amália, Pick Berta, Simon Aranka, Fehér Vilma, Luter Benő, Ajtay Ilona, Cserei Helén, Darvai Béla, Hodosi Jolán, Kardos Irma és Jenő, Uray Zoltán, Gálimberti Aranka, Mandel Zsófia, Lenkei Regina, Kondor Ernő, Vadai Lenke, Mérő Izabella, Rigó Julcsa, Szvitelczky Erna, Csonka Evelin, Fenyvesi Róza, Horváth Sándor, Horkay Amanda, Kármán Ida, Horkai Laura, Igmándy Sarolta, Fuchs Sarolta és Etel, Tenkei Béla, Lamm Zsiga, Hajós Leontin, Kolb Emma, Lendvai Irén, Kuti Géza, Spitzer Sándor, Hodosi Irén, Hegyesi Irma, Fazekas Erzsébet, Tihanyi Ilka, Pick Béla, Papp Anna, Udvardy Jolán, Berger Malvin és Adél, Sárközy Erna, Békési Róza, Skriván Mária.

HETI POSTA.

Balaton-Füred. *Dr. Mangold H. kir. tanácsos úrnak.* Már Reviczky Gyula megírta, hogy ez a világ csak hangulat vagy is, hogy mindig attól függ, hogy minő tonusból olvassuk a levelet. Dr. ur — kedves felszólamlása után ítélve — ama kis croquis czélfatát meglehetősen félremagyarázta. Nagyon ártatlan csipkedés volt biz az, és semmi esetre sem azzal a szándékkal írva, hogy Önnek kellemetlenkedjünk vele. Ez utóbbira nekünk, aki páratlan előzékenységről és szíves jó indulatáról oly sokszor meggyőződünk, nem is lehetett okunk. Kérjük olvassa el még egyszer, de lehetőleg — ebéd után. A nekünk szánt »lebutj« kitüntetés gyanánt halásan elfogadjuk. Szívélyes tündöztlet!

A-Mo-Yan. Egy jó izlésű chinai ember ma már mélyesen megveti a divatból kiment régi czopfós formát, melyet Montesquieu ur a »Lettres persannes«-ban először használt és amelyet azóta előszeretettel leginkább azok gajdolnak utána, akik az ő tudása és szelleme hián szükkölkednek és mégis három pávatollas mandarinoknak akarnak látszani. Manuscriptumában nem találtunk semmit, ami akár minket, akár olvasóinkat érdekelhetné; ellenben a sürgető levelében egy jó adag tréfás gorombaságot, amely ismét arról győzött meg bennünket, hogy ön soha sem látta a mennyei birodalom kapuit, soha sem fürdött a nap fiának éltető kegyeiben, hogy a mandarinok társaságában bevett előkelő finomtonus, a mely csupa illat és szerény önmegalázkodás, ön előtt teljesen ismeretlen; ellenben aggasztó mértékben mutatkoznak önnél azon tünetek, melyek a modern élet divatos sáskáit, az ugynevezett kapaszködőket jellemzik. Egyébiránt — dicsértessék Brahma, Visnu, Siva! Reméljük a legjobbat. Az idei bambusz-termés igen szépnek ígérkezik.

Ipolság. A lapot megindítottuk. Egyéb kívánságait csak a jövő évnegyedtől fogva teljesíthetjük.

Melyik a kettő közül? Egyik sem.

Hangulatok a Tápió partján. Csinosan megírt apróság. Alkalmaslag.

Nem közölhető: A költőhöz. Ott van-e?

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Csíkos és koczkás selyemszövetek, Loui-
sina, Foulard-Sürrah-Taffeta, nem különben Merveilleuse-selymeket is
méterenként 45 ktblól 3 ftr 85 krig egyes öltönyökre, vagy egész
végekben is postabár- és vámmentesen szállít **HENNEBERG G.**
(cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták posta-
fordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros bélyeg
ragasztandó.

10

COGNAC

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN PROMONTOR.

mely kizárólag csak a legmagasabb kitüntetéseket nyerte, saját-
töltésű palaczkokban **mindenütt** kapható:

1061

A gróf Keglevich István-féle
promontori cognac-gyár igazgatósága Budapesten.